

TRACTATUS, ET DECISIO DE REVELATIONIBVS.

DE REVELATIONIBVS, AN VERÆ, VEL FALSÆ?
decisiua S. Inquisitionis consultatio.

- 1 Inquisitioni Granatensi sex Regij eius Cancellaria Senatores designati, qui definiendis causis assistant.
- 2 Propositiones tractatus referuntur, & ibid. 3.
- 4 De reuelationibus qui tractauerint.
- 5 Reuelatio quid sit, & plures sacra Scriptura referuntur.
- 6 Reuelationes alia à pluribus scriptoribus relata.
- 7 Demon solet mentiri reuelationes.
- 8 Apollonius Thyaneus, & Simon Magus Demonis ope plura mirabilia fecerunt.
- 9 Sanctos viros Diabolus falsis reuelationibus decepit.
- 10 Diabolica fraudis alia exempla, & 11. & 12.
- 13 Reuelationum credulitati non facile indulgendum.
- 14 Oraculorum authoribus non esse credendum.
- 15 Demon quare intendat reuelationibus Sanctos decipere.
- 16 Reuelationes plures Ethnicorum tempore, & ope Daemonum permisit Deus.
Virgilius, Suetonius, & alii explicantur, ibid.
Augusti natiuitatis prodigia, ibid.
Reuelatio Damonis de Christi morte, & alia pradictiones ope Damonis, ibid.
- 17 Loci & luci plures apud antiquos visionibus celebres.
Arbor Egypti, cuius folia vulnera sanabat, in fuga Christi ad Egyptum flexa, & incuruata, ibid.
- 18 Arbores pro Diis ab antiquis venerati.
- 19 Hispanorum, & Biscaya prisca consuetudo de Templis arboribus in gyrum ornandis.
Arbores circa Templum Hierosolyma apponi prohibitum à Deo, ibid.
Senatus & Senatorum confessum sub arboribus antiquitus fieri solere, ibid.
- 20 Oracula plura Ethnicorum referuntur.
- 21 Hunnorum & Scytharum, ut in nostras Europa regiones descenderent, visio, & oraculum.
- 22 Reuelationes multa Hispanorum aduentum in Occidentales Indos indicarunt.
- 23 Reuelationes fraude finguntur.
Lusitana Monialis impostura, & aliorum qui referuntur, ibid.
- 24 Reuelationem dolo Timotheus Elurus finxit, ut Patriarchatus dignitatem obtineret.
- 25 Flavius Presbyter eodem dolo usus.
- 26 Reuelationes aliqui, ut dignitate pollerent, alias dolo fecerunt.
- 27 Eremita Vrbanum VI. falso oraculo Pontificatui cedere suadet.
- 28 Ioannes Sagus Eremita Martinum Barbuda Magistrum Alcantara, fœdus Mauris Granata rumpere, & cum eis conflictari, ex falsa reuelatione infeliciter persuadet.
- 29 Ioannes Eremita iuxta Olyssipponem Magistrum Auisij ad Regnum Lusitanum capeffendum sigmentis, & oraculis excitat.
- 30 Niceta locus expenditur.
- 31 Iacobus Rex Aragonum propugnator dictus, similibus deliriis delinitus.
- 32 Strophæ ad mulieris pudicitiam prostituendam. Hispania iam diu sigmentis delusa, ibid. & 33.
- 34 Adam utrum raptum, vel somnum habuerit in Paradiso, latè examinatur, & 35. 36. 37.
- 38 Tentationes non effugere, presertim mulierum, valde periculosum, & 39.
- 40 Ecstasis & raptus, an liberam operandi, & discursus facultatem intellectui relinquunt, & 41.
- 42 Dotes gloria an possint esse in ecstasi apud hominem, dum in carne est.
- 43 Homo corpore, & anima non potest ad cœlum rapti.
- 44 Hereticum valde est dicere hominem Deo substantialiter vniri.
- 45 Vnio amoris cum Deo substantialis dicitur aliquando.
- 46 Ecstasis, & fauores diuini non reddunt hominem impeccabilem, & 47.
- 48 Aquam qua ex latere Christi in cruce exiuit, veram fuisse aquam pluribus probatur, & 49. 50. 51. 52. 53.
- 54 Purgatorii, & pœnis inferni visiones plura futilia solent continere.
- 55 Deus solet etiam insipientibus facere reuelationes.
- 56 Oraculorum de factis & scriptis plura dubia.
- 57 Ecstases qua à Deo non extraordinariis motibus, sed placido ore hominem rapiunt.
- 58 Somnia multoties decipiunt.
- 59 Tentationi nemo se offerre debet.
Mulierum conuersationem, & visum etiam improbi homines vitare curarunt, ibid.
- 60 Victoria à mulieribus fugâ conquiritur.
- 61 Superbia, veri Dei visione aliena.
- 62 Reuelationes facile, & sine delectu aperire falsi oraculi specimen.
- 63 Visiones alterius vita magis occultanda.

- 64 Reuelationes omnes qua necessitatem diuini cultus, aut finem bonum non respiciunt, suspecta habenda.
 65 Visionibus non facile fides adhibenda.
 66 Visionum argumenta non solida, & qua certa.
 67 Traiani saluationis visiones falsa arguuntur.
 68 Ecclesia licet admittat plurimum Saetorum reuelationes, non tamen ita probat, vt inbeat credendas.
 69 Sancti Benedicti corpus an sit in Monasterio Cassini, vel Floriacensi, plures opposita visiones dubium reddunt.
 70 Petrus Rex Castella non credidit Clerici reuelationem de eius morte.
 71 Maioli locus de non facile reuelationibus indulgendum expenditur.
 72 Reuelationes vera à falsis quibus distinguntur.
 73 Visiones & scripta, de quibus consultatio, valde suspecta.
 74 Decisio, consultationes, & probatio decreti.

REGIS nostri speciali decreto, vt fidei Catholicæ incolumitati consuleretur iussum fuit ad consultationem Sanctissimi Tribunalis Inquisitionis in hac vrbe Granatensi eius Cancellariæ Senatores numero sex, præcedente qualitatibus probatione, semper assistere, vt etiam in Pintiana Cancellaria & illius vrbis Inquisitione obseruatur, & cum à tempore, quo ex Salmanticensi Collegio maiori Conchenfi ad dignitatem Senatoriam adscitus, ad hoc consultationis munus electus fuerim, libuit huius rei disputationem, & decretum subiungere, vt constet non solum vera Canonum, & legum sapientia eius Tribunalis ministros excellere, & egere, sed etiam omnimoda sacrarum, & bonarum literarum lectione præditos esse oportere, ne vulgus ex eo quod intra cancellos secreti actum, & sapientiam Inquisitorum non audit, minus ea pollere, aut esse necessariam stultè arbitretur.

Inuentum est laicum quendam plebeium, & vxoratum librum scribere quasi iussu Dei, & suorum Confessorum consilio, in quo plures ipsi factæ reuelationes continebantur, ecstases mirabiles, & alia quæ merito vigilantissimos Patres impulerunt, vt de huius rei qualitate, & veritate sedulo inquirerent; nam hominis istius mirabilium fama inualuerat, & ab illo erant plura scripta, quæ difficilia, minus Catholicæ puritati consona, & parum credibilia videbantur, videlicet:

I. Dicebat quod in sacra Scriptura de somno Adami traditur *Genesis cap. 2.* non fuisse verum somnum, sed raptum, vel ecstasim.

II. Sed & ille in suis scriptis de se referens inualuisse aduersus cuiusdam mulierculæ sollicitationem, tradit non effugisse, quia illud excellentius, & quod Deo magis placet, vincere tentationem in ipsa tentatione.

III. Et de suis raptibus tradidit tunc non operari eius intellectum in altissima contemplatione elatum.

IV. Et habuisse in raptibus dotes gloriæ.

V. Animamque ipsius in cœlum etiam in corpore ad Deum euolasse.

VI. Ipsique Deo quasi substantialiter vnitam.

VII. Ex quibus aded diuino amore inflammatus extiterat, vt ferè ne venialiter postea peccare posset.

VIII. Aquam quæ ex latere Christi exiit in Cruce, non fuisse aquam, sed lachrymas Sanctæ Magdalene.

XI. Et aliqua de Purgatorio in eis scriptis, veluti in ecstasi ad illud raptus referebat, quæ magis deliria, vel somnia videbantur.

Hæc omnia diligenti examine cum egerent, cum ad confessum Tribunalis Inquisitionis congregaremur, quod tunc de hac re iudicium feci, & suffragium,

Larrea Decis. Granat. Pars II.

quod ferè ab omnibus sapientissimis viris probatum, in huius rei cognitionem proponere decreui.

De reuelationibus quàm difficile sit cognoscere, & veras à falsis discernere, plures egerunt, Diuus Thom. 2. 2. *quest. 174. artic. 7.* & ibi Caietanus, ac suæ scholæ interpretes D. Bonaventura *lib. 7. de perfect. relig. cap. 19.* B. Vincentius Ferrerius *tract. de vita spiritual. c. 11. & 12.* Cardinalis Turrecremata, Hieronymus Ferreria, Ioannes Franciscus Picus, Gerson. in *tractatu de probatione Spiritus, & discernendis veris à falsis reuelationibus*, Henticus Firmiana, Ægidius Calerius, Delgadus Ribera, & alij, quos refert Martinus Delrio *libro quarto disquisit. magic. cap. 1. quest. 3. sect. 1. cum seq.* vbi etiam mentionem facit Hispani Orozj *de vera & falsa prophetia*, & ultra eum multa notauit Simon Maiolus *colloquio 2. de vaticiniis*, vbi multa ille, & Delrio plures paginas transcripserunt ex eodem fortè originali desumptas: alia congerunt, quæ illi non viderunt, Suarez *tomo secundo de Religione, libro secundo de oratione, à c. 9. vsque ad 20. & de fide distinctione 8.* per plures sectiones. Fr. Raphaël de la Torre *ad 1. 2. D. Thom. tomo 2. quest. 95. distinct. 2. & 3.* Lodouicus de la Puente *in directione spirituali, tract. 1. à cap. 20. vsque 24.* Fr. Leandrus de Granata *ad reuelationes sanctæ Gertrudis, in principio*, Ildephoncius Rhodericus *in exercitiis perfectionis, 1. tom. tractatu 5. c. 4.* Ioan. Franc. à Villalua *in libro stemmatum spiritual. in primo stemmate, 1. parte, c. 11. regula 1.* Ceuallus *disput. crimin. cas. 257.* Ioan. Sancius *in summa, disp. 7. & 22.* Zachar. Bouerius *Ordinis S. Franc. in consultat. Orthodoxa ad Vualia Principem, 1. part. reg. 9. n. 32.* qui omnes alios Authores referunt, & nonnulla cumulauit Fr. Petrus Nauarrus *in Beata Ioanna Crucis vita, lib. 1. c. 7. per totum*, quibus adde Simancam *de Catholic. institution. tit. 21. num. 1.* & D. Solorzanum *de iure Indiarum, lib. 2. cap. 3. per totum.*

Prætermittendum igitur est, reuelationem dici à reuelo, id est, velum aufero: velo autem res tegitur, & dicitur velari: reuelari verò detegere, & ostendere. Sic Diuus Paulus *epist. 1. ad Corinth. cap. 13. num. 12.* distinguit *videre Deum per speculum in enigmate, vel ad faciem*, quod accipiendum reuelata facie, id est, sine cortinis, & inuolacris creaturarum cognitarum, id est, in speculo mentis Deo immediatè conspecto, & ostenso, & reuelatio significat actionem ostendendi aliquid, aut detegendi, siue loquutione, siue quauis ratione alia ostendatur, vt nouissimè tradit Pater Hurtado *in scolasticis, & moralibus disputationibus, vol. 2. disput. 23. in principio*, ex quo dicemus reuelationem esse omnem cognitionem, seu visionem, quæ nec doctrina, aut inuentione humana percipi queat, sed supernaturaliter deprehenditur: & quando fiant reuelationes per Dei loquutionem, idem Hurtado *dict. disput. 13. sect. 6. & de Prophecia disput. 28. per totam.* Eis igitur quasi fulcimentis suæ veritatis vestigia Deus insinuare multoties voluit, vt passim sacre Scripturæ scatent plura mirabilia & facta, quibus reuelationibus suos Prophetas aliquid prædicere, aut operari iubebat; vt inter alia de Moyse legitur, ei Dominus in mente Sinai patefecit gloriam suam, seruanti oties apparuit in rubo ardenti, qui tamen non comburebatur. Deum vidit, quod mortalium nemini vnquam contigit, Decalogi præcepta in tabulis lapideis, quæ dedit filiis Israël, vt constat sacra pagina, *Exodi cap. 3.* Et valde notandum quod de hac re, licet Ethnicus, Iuuenalis scribit *Satyra 14.*

Indaicum ediscunt, & seruant ac metuumt ius,

Tradidit arcano quocumque volumine Moses:

quod ad Pentateuchum refert Isacius Zangetus *ibi.* Innumera sunt antiquiora, quæ ex factis literis constant, *Genesis cap. 31. Numeror. cap. 22. Iosue cap. 5. lib. 1. Reg. cap. 28. & lib. 4. cap. 17. Matthæi cap. 17. & c. 28. Marci cap. 9. & cap. 16. Luca cap. 9. & 24. Ioannis c. 20. & 21. act. c. 1. 16. & 18. lib. 2. Machab. cap. 3. 5. 10. & 11.* Sed vt

posteriori æuo plurimum Sanctorum sunt excelsæ, & sublimes ecstasis reuelationes, & celebres illæ B. Hildegardis, quæ suadente Pontifice Eugenio III. eas vulgavit circa annum 1151. vt tradit Baronius *lib. 12. annal. eo anno, n. 9. & 10.* & postea B. Luitgardæ *ann. 1246.* de qua agit Bzouius *romo 13. annal. in eo anno,* & in nostra lingua doctè notauit Bernardinus à Villegas Iesuita.

6 Sed & antiquiores sanctæ Angelæ filia Regis Bohemæ Virginis Ordinis Carmelitarum, Sanctæ Gertrudis, Beatæ Brigidæ, & aliarum, quæ canonizatae ab Ecclesia, refert Martinus Delrio *d. libro 4. capite 1. q. 3. sect. 4.* Sed & plures aliæ fuerunt, quas omnes immensum esset referre; quippe Deus ad fidei suæ, & cultus propagationem, vel honorem Sanctorum multipliciter operatur, quæ percipit ex Sozomeno *lib. 6. cap. 29.* Cedreno, & Theodor. *lib. 2. Collectan. Paul. Diacon. lib. 15. Naucler. generat. 21. Gregor. Turon. lib. 4. dialog. cap. 53. D. Gregor. Papa lib. 3. dial. cap. 29. Chronic. Calfin. libro 3. capite 34. 42. & 47. & libro 4. capite 4. & 68. Vincent. Velbac. lib. 25. cap. 4. 62. & lib. 29. cap. 8. 9. 10. Marul. lib. 5. cap. 11. & 16. lib. 6. cap. 14. 16. Crantzio lib. 10. Saxonia, cap. 36. & ex Niceph. & aliis Ioan. Baptista Fulgosius *lib. 1. c. 6. Polydor. lib. 3. Emil. lib. 3. & Nicephor. libro 8. cap. 25. & libro 15. cap. 5. & lib. 16. cap. 35. Sigebertus anno 435. Sabellicus lib. 1. ennead. 7. & lib. 2. ennead. 8. Bonfinius libro 4. decade 1. & libro 5. decade 1. & alij innumerabiles; sed hoc tempore non minus mirabiles sunt reuelationes Beatæ Theresiæ de Iesv, quas ipsa de se scripsit, & quas de Beata Virgine Ioanna Crucis admirandas retulit Fr. Petrus Nauarro Ordinis Diui Francisci in eius vita, & aliæ plures quibus scatent annales Ecclesiastici.**

7 Sed inter hæc quæ veritate eluxerunt, Authorum virtutibus, sanctitate, aut fine, quo Deus reuelauit, & aliis signis confirmavit, Diabolus se multoties per imposturam ingerere satagit, vt homines apertè capiat, vel sub specie boni subdolè eludat: callidissimus enim est, mouetque cuncta, & patrat vt noceat, ex Martino de Arles *de superstitionibus, numero 25. & 43. in tractatu 15. Doctorum;* ambitiosi enim fucatum decorem consequi, & pro mirabilibus etsi falsis venerari inhiantes, se Dæmoni mancipant, & ab eo visiones, & prophetias extollunt, idèd sacra Scriptura monet Matthæi *c. 7. Attendite à falsis Prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces,* de quibus vide quæ notauit Martinus Arles *d. tract. de superstitionibus, num. 91. & 92. & adde latè Bulengerum de ratione diuinationis, lib. 1. cap. 3. & 4.*

8 Et præter plures, de quibus in sacris literis, Deuter. *capite 13. & 18. libro 3. Regum, cap. 13. & 22. lib. 4. Reg. cap. 10. Prouerbior. cap. 18. Isaiæ cap. 3. & 28. Ierem. c. 14. & 23. Ezechielis cap. 13. & 14. & aliis pluribus, huius farinae fuerunt Apollonius Thyanæus, qui Dæmone Duce rerum futurarum præfagiis claruit, aiebat scire omnium linguas, & hominum cogitationes introspicere, futura præuidere, & iam præterita diuinitus cognoscere, somnia interpretabatur, declarabat portenta, vt in eius vita satis copiosè describit Volaterranus ex Philostrato.*

Cui connectendus Simon Magus, qui Dæmoniacis præfigiis mirabilia fecit, adeo vt pueri incorrupti, & violenter necati animam adiuramentis ineffabilibus à se vocatam assistere sibi, & per eam omne quod iuberet, fieri iactabat, nimitum familiaris ei Dæmon erat, quem pueri animam esse prædicabat, vt diuinitatem suam cautiùs mentiretur, vt tradit Ioan. Vierius *lib. 1. de præfig. Dæmonum, cap. 16. ex Clemente lib. 2. recognitionum,* & D. Clemens Alexandrinus scribit Simonem Magum Neroni Imperatori dixisse, vt sibi ceruices iuberet abscindi, se enim tertio die resurrecturum esse, quod cum Nero (vt videbatur) fecisset, & tertio die ille reuertisset, tunc miratus ei statuat

Romæ posuit cum hac inscriptione, *Simoni Deo sancto.* Simon certè Neronis oculos sic fascinauerat, vt arietem eius loco decollaret, & magis ideo mirari potuisset Nero, si notauerimus, quod ex Plinio *libro 30. cap. 2. refert Delrius disquisit. magic. lib. 2. quæst. 7. ad finem,* vt cum omnis diabolica Magorum operatio Dei permittitur ex iustis causis proueniat, hinc factum, vt cum Neroni Imperatori nec ingenium, nec opes, nec voluntas, nec studium, nec Præceptores deessent, nunquam tamen pro illo Diabolus magiæ vel vnum experimentum edere potuit: vnde Nero magiam contempsit; nam Dei prouidentia non permisit hoc magiæ nocumentum sceleratissimo homini potentia, & malitia pollenti ad nocendum accedere. Et simile Simonis factum narrat Apuleius de tribus hominibus, quos à se putat occisos, cum tres hircinas pelles à Saga fascinatas confodisset, refert Bodinus author damnatus *libro 2. Damon. capite 6. qui & Vierius innumera alia cumulant in libris de præfigiis Dæmonum,* cui adde quod de Curetibus, Corybantibus, Cabiris, Ideis, Dactylis, Dæmonibus quibusdam, seu potius à Dæmone agitatibus hominibus, tradidit Strabo *lib. 10. & quod de Pythonibus, & eorum nomine rectè notauit Martinus de Arles de superstitionibus, num. 55. 63. 92. 96.* isti enim, & alij miserabiles dæmoniacis edocti, & adducti artibus, quæ mirabilia videbantur, Dæmonis ope extollere non veriti, apertè se ab illo possideri passi sunt, & Dæmon nullis aliis efficacius allicere homines machinatus, quàm istis, quæ supernaturalia viderentur, vt ita venerationem, & decorem eis conciliaret; & licet dolendum Diabolum tam turpiter fascinare, atque deludere miseros homines: verum enim verò cum ipsimet harum fascinationum malitiam sponte porrigant Dæmoni, non est cur aded miremur, aut doleamus, cum non pereant indignè, quos sua culpa necat.

Sed & multos viros Religiosos, sapientes, virtute & sanctitate præditos, Dæmon sub specie boni similibus reuelationibus eludit, vt de Guillelmo Aquitaniæ Duce ex Theobaldo *in eius vita,* & Surio, de Abrahamo ex Beato Ephrene, de sancto Friardo, eiusque socio Secundello, ex Gregorio Turonensi, de Beato Iordane Prædicatorum Ordinis Magistro Generali, & nostris temporibus de Gaudensi Virgine, & aliis refert Martinus Delrio *dicta q. 3. sect. 5. & eisdem verbis, nec syllaba quidem mutata, inuenies apud Mayoolum dict. dialog. 2. de vaticiniis, pag. 508. vers. ridiculum,* & ultra eos scitu dignū extat quod ex Vincentio Velbacensi *libro 23. speculi histor. capite 146. & ex Onone Presbytero Sigebertus Erphrodensis capite 99. de Rathbodo Frisonum Duce, cui diabolus apparuit in Angelum transfiguratus, caput cinctum diademate aureo cum gemmis, & veste auro intexta, eum in idolorum cultu persistere suadens, & experimentum offerens quantum Christianæ religioni excelleret, cui & cederet Vvolfranus Christianorum Doctor, si non ostenderet mansionem beatitudinis, & claritatis quam Christianis pollicebatur: at verò ipse Deorum cultoribus paratam se ostensurum dicebat, mittuntur duo, à Duce Frisus quidam, alius à Vvolfrano Diacono, qui ambo à Diabolo comite itineris obuio ducuntur via latissima, diuersorum marmorum generibus, & polito opere decorata, videruntque à longè domum quasi auream, & peruenerunt ad plateam ante domum auro, & gemmis stratam, intransque in domum miræ pulchritudinis, & splendoris, viderunt in ea thronum stupendæ magnitudinis: tunc ductor itineris ait illis, Hæc est mansio præparata Rathbodo Duci. Ad hæc Diaconus stupescens ait, si à Deo facta sunt ista, perpetuò maneant, si à Diabolo, citò dispereant, & cum signaret se signo sanctæ Crucis, præfigiis apparuit has esse Diaboli, in quem ductor ille transit,*

domus

domus verò aurea in lutum, remansitque Diaconus & Frisus in loco palustri, & senticoso, triduoque immensi itineris conficientes cursum, reuersi ad locum vbi Ducem mortuum inuenerunt, & quæ viderant, retulerunt sancto Volfstano anno 718.

10 Sed nec minus mirandum est, quod Dæmonis præstigiis tribuunt Nicephorus, & historia Tripartita, quos refert Pineda lib. 4. *Monarchia Eccles.* 6. 21. §. 5. in Cretensi insula Iudæis se figura Moysis ostendisse quasi à Deo missum, vt eos à captiuitate liberaret, & in piratas sedes, & prouincias vbi degerent, & imperium exercerent transmitteret, ideoque bona sua negligenter, quæ ipsi à quocumque occupari permiserunt; mox in rupibus, & scopulis magnis supra mare duxit, & suavit sine metu se in aquas iactarent, euasuros vt alij in mari rubro: obediunt Iudæi, & omnes ferè submersi, nisi qui à Christianis piscatoribus adiuti, Duxque ille Moyses statim euauit, nec postea vnquam cognitus, aut visus: lusit enim in hominum perniciem Dæmon decipiendo Iudæos, vt antea possideret quos postea habebat paratos.

11 Sed valde notandum est, quod de B. Gertrude Cæsarius lib. 5. *Dialogorum*, notabiliter scribit his verbis: *Eadem tempestate in Vvestphalia vinebat quadam inclusa, Gertrudis nomine, fœmina sancta, & religiosa, & propter reuelationes Dei, quibus illustrabatur, notissima: hæc multo tempore, quia minus circumspècta fuit, pro Angelo lucis Angelum tenebrarum suscepit, solebat enim Diabolus phantastica circumfusis claritate per quandam cellula fenestram ad illam intrare, futura predicere, & de interrogatis instruere: ad eam si aliquis venisset volens cognoscere statum alicuius amici sui defuncti, siue alicuius alterius rei certitudinè, illa inducias vsque in crastinū diem petebat, Angelum suum consulebat, à quo sapius decepta falsa pro veris respondebat.* Refert & sequitur Cæsarius Bzouius tom. 13. *annal.* anno 1201. hæc igitur sanctitate celebris Virgo aliquando delusa, donec à religioso viro admonita cautiùs egit, & Dæmonem repulit.

12 Solet quippe callidissimus humani generis hostis, quos virtute, diuino amore, sanctitate, & sapientia præditos nouit, clanculariis insinuationibus in virtutem inducere, & ad bonum impellere, vt fortè possit aliquid mali mixtum suadere sub specie recti, postquam iam diu quenquã decepisset. D. Bernat. *serm. de vit. verb. domini*, scribit: *Transfiguratur se malignus ille spiritus aliquando in Angelum lucis, vt virtutis simulatione plus noceat: suadet nonnullis singularia ieiunia quadam, vnde ceteri scandalizentur, non quia diligit ieiunium, sed quia scandalo delectatur; & huc respicit quod singulare tradit Iac. Vitriacus lib. 1. *vita Beata Maria Orgniacensis, cap. 9.* de quodam ex eius amicis à Dæmone visionibus illuso; sed accipe eius verba: *Aliquando tanto periculosius, quanto subtilius à Damone infestabatur: callidus enim hostis transfigurans se in Angelum lucis, sub specie pietatis ei familiariter in somnis apparebat, nonnunquam eius vitia reprehendens, ad quadam etiam faciendâ bona eam fraudulenter adhortans, vt prius tanquam antidoti cuiusdam falsa specie oblata, postea occultius venenum suum instillaret, & mellita lingua blander exerta postmodum dentem infingeret, & ad extremum caudam suam quasi cedrum stringeret; cum enim illi fides ceu veraci haberetur, tum instar sophista, & impostoris, veris quibusdam proditor ille falsa permiscebat, bonorum intermixtione falsis quadam umbram insidiosè pertexens: tandem suis machinis eò perduxit fratrem illum, vt res eius pessimum exitum fuerint habitura, si non ancilla Christi, reuelante Spiritu sancto, callidi veteratoris fraudes didicisset.* O vafrum commentum, nisi Dei ope solueretur! est enim hic Satanæ astus, vt omnia sua oracula, omnisque cultus imitatione quadam exempli diuini instituat, atque instruat, quasi ita Deum æmuletur, vt faciliùs homines seducat, & deducat in animæ suæ discrimen: hæc nimirum*

Larrea Decis. Granat. Pars II.

accommodatissima est fallendi via; nam succus tam facile non deprehenditur, & dum veritatem diuina imitatione dicere existimatur, splendide interim mentitur, atque hac perplexitate nihil non persuadet, incautumque adeò hominum genus in summam sui admirationem, ac venerationem pertrahit, & de hæreticis Satanæ asseclis, & eorum strophis scripsit D. Leo *epist. 93. ad Hispanum Turribium, Episcopum Astoricensem, cap. 15.* ibi, *Quamuis sint in illis quadam quæ videantur habere speciem pietatis, nunquam tamen vacua sunt venenis, & per fabularum illecebras hoc latenter operantur, vt mirabilium narratione seductos laqueis cuiuscumque erroris inuoluant.*

Et notabilis fuit quod refert Antiochus *hom. 84. de* 13 *Monacho Synaita*, qui celebre suæ continentiae specimen edidit, vt in cellula multos vixerit annos inclusus, illeque totus incanuerat in monastica exercitatione, & consenuerat laboribus religionis attritus, & postremò multifariis reuelationibus diaboli & in somnis elusum, quia viderat fallaciter Moysen & antiquos Prophetas, & populum Iudæorum (Deo alioquin inuisum) splendida admodum luce conspicuos, & longè suo videri præstantiores, quàm Apostolos, Martyres, & omnem Christianorum gentem, ad Iudaismum delapsus, fœdissima vitia deceptus perpetravit: postquam enim paulatim errores instillati, vitia serpere cœperunt, Dæmon obfedit, & adiuit (iusto Dei permisso) in mentem omnis iudicij expertem, & ruentem velut impetu ad faciendâ quæ minimè conuenit, & inuoluit cupiditatibus, ac fœdis affectibus, vt dedant se proteruiæ ad certatim patrândam impuritatem omnem: meritò quippe plurium Sanctorum cauta discussio, & reuelationum credulitatis cunctatio, & illud D. Lucæ *cap. 1. vers. 39.* de sanctissimæ Virgini Mariæ Gabriele Archangelo missio, & cogitabat qualis esset illa salutatio, & de Iosue scribitur in eius libro *cap. 5. vers. 13.* ibi, *Cum autem esset Iosue in agro urbis Iericho, leuauit oculos, & vidit virum stantem contra se euaginatam, tenentem gladium, perrexitque ad eum, & ait, Nosser es, an aduersariorum? qui respondit, Nequaquam, sed sum Princeps exercitus Domini, & nunc venio: cecidit Iosue pronus in terram, & adorans ait, Quid Dominus meus loquitur ad seruum suum? Ecce vbi prius disquirat interrogatione quis esset, nec adorat incognitum.* Et *lib. 1. Regum, cap. 3.* Deus vocat Samuelem, nec tertio vocatus respondet, sed accurrit ad Heli Sacerdotem, donec ab eo monitus quomodo se gerere oporteret. De D. Ambrosio Episcopo Cyprio, & aliis hanc cunctationem laudat Delrius *d. cap. 1. quest. 3. sect. 1.* dolens id non fecisse mulierem Cartahaginensem, quæ causâ fuit schismatis maximi, nam si cunctaretur, & consuleret, non tam turpiter delusa, nec tot malorum occasionem Africæ præberet, vt refert Optatus Mileuitanus *lib. 1. de Parmenia*, ideo D. Augustinus *libro 10. confessionum*, se à reuelationibus liberatum gloriatur, & plura ex Gersono refert Delrio *ibi*, de D. Petro Apostolorum Principe, qui se visionibus indignum iudicabat, ipsasque non appetebat, sed repellebat, & alij plures Sancti periculosissimas iudicauerunt, vt per eum, & Gersonem videre poteris, & ipsis verbis nullo mutato extat Maiol. *d. dial. 2. de vaticiniis, pag. 506.*

Et notabile valde est, quod ex Eusebio *libro 1. præ-* 14 *parationis Euangel. capite 3. in fine, & libro 5. demonstrationis Euangelica, capite 1. post principium*, refert idem Maiolus dicto dialogo, in principio, eis verbis: *Omnium oraculorum authores non bonos, sed malos, imò pessimos, imò perditè deploratos, ac deploratè deperditos constanter pronuntio: & inde semper omnes Religiosi, & sancti viri cautè reuelationes admiserunt, vt inter alia de Vvangingo ex Molano, & Vvuardo refert Fr. Antonius de Yepes in Chronica Ordinis D. Benedicti, centuria 2. anno Christi 659. in principio.* Vvangingus enim continuò ora-

tioni deditus plures à Domino reuelationes meruit, quibus ille non acquiescebat, sed timidus sanctum Vyandregefilum sæpè consulebat, ne à Dæmone, vt solet, sub specie Angeli lucis eluderetur: hinc etiam Beata Theresia de IESU, tot angoribus, & dubiis, quæ referuntur *in eius vita, cap. 39.* post doctissimo- rum suasionem, & consilium reuelationes credidit, & publicauit; & Beata Ioanna Crucis postquam de mirabilibus visionibus, quibus digna, cum Angelo suo custode Laruel sæpius locuta, & certa, Dei iussu reuelationes scripsit, vt constat ex eius vitæ authore Fr. Petr. Navar. *lib. 2. cap. 4. & 5. & lib. 4. cap. 8.*

15 Sed & ea præcipua ratione etiam viros sanctos, & religiosos his velut delinimentis Dæmon illudere intendit, vt tradit Iuuenalis *Satyra 14.*

Fallit omne vitium specie virtutis & umbra.

Et Horat. de arte Poët.

Decipimur specie recti.

Seneca pater lib. 3. controuers. *Nec mirum si difficulter apprehenditur vitio tam vicina virtus.* Et Seneca filius ep. 45. *vitia nobis sub nomine virtutis obrepunt, & Ouid. de art.*

Et mala sunt vicina bonis errore sub illo,

Pro vitio virtus erimina sæpe tulit.

Aliter enim sanctos viros nunquam apertè seduceret, sed paulatim sub Dei, & virtutis indumentis decipere satagit, in eos enim acrior & validior sæpius ostenditur, & nihil intentatum, nihil linquit inausum, quo fraudis suæ rehdas non simulet, iuxta quod ex Marulo *lib. 2. cap. 4.* contigisse Diuo Benedicto quondam Sanctorum virorum Monasterium visitanti, eum vidisse infinitas Dæmonum cateruas, quæ cum sanctis Patribus conflabant, vt bona quæ illi patrabant, perturbare conarentur, mox nundinas pluribus mercibus & contractibus frequentes cum adiret, vnicum dumtaxat Dæmonem, eumque tristem, & otiosum in spelunca quadam constitutum aspexisse, miratumque D. Benedictum locum sanctum, & orationi deditum Dæmonibus plenum esse; locum autem profanum, & innumeris delictis scatentem, ab vno tantum Dæmone custoditum, illum adiurasse, vt sibi causam proderet: qui respondit, locum sanctum expugnatione Dæmonum indigere, in eumque & Religiosos suæ artis tela vibrare; in eos verò, qui sponte peccarent, nec vno Dæmone, aut fraude diabolica opus esse, & reuelationum incertitudinem etiam suadet, quod de venerabili Magistro Auila refertur in eius vita, *pag. 60.* nam cum à Beata Theresia libri sui illi mitterentur, vt consuleret reuelationes, respondit, *illarum signa à Deo videri, & quando ab eo non sunt, iubet consulere viros doctos, ne noceant,* sed quod magis debet cauendas reddere, & timendas reuelationes, insinuat in libro peregrinationis Hierosolymitanæ Principis Radziuili, *pagina 127.* vbi refertur casus miserabilis Presbyteri Antonij Siculi de Panormo, qui oppidi cuiusdam in Diocesi Mediolanensi Parochus fuisse dicebatur, cum ad Tripolim peruenisset, & ad Monachos Franciscanos, vt & alij peregrini faciunt, diuertisset, mane die Sab- bati Missam celebravit, qua finita statim Guardianum loci adiit, eidemque aperuit, quod dum de Spiritu sancto Missam celebraret, inspirationem habuit, vt reiecta fide Christiana Mahometismum amplecteretur, Guardianus stupuit, & Presbyter ad Cadium se contulit, cui renunciari per interpretem fecit, esse Sacerdorem Christianum, cumque eo die Missam de Spiritu sancto perageret, inspiratum esse vt Religio- nem Turcicam susciperet, & cum Cadius interroga- ret, an ebrius esset, & an bene quid acturus esset, deli- beraret? & ille se non comedisse, & bene deliberatum negotium aggredi responderet, iussit Cadius cida- rim Turcicam afferri, & capiti illius imposuit, & vbi cum pompa per urbem duceretur, & circumcisus

esset, ex scissura circumcisionis miser mortuus fuit.

Sed & huius rei dubium magis augebit, videri sæ- 16 pius Deum inscrutabili suo decreto permisisse mul- toties ope Dæmonum ad hominum monitum, & cau- tionem plura futura prædici, & reuelari, inter quæ illa de oraculo duobus fratribus se mutuis vulneribus con- fossuris, tradit Olaus *libro primo de ritibus Septentrion. cap. 87.* & quod de Oedippo patrem occisuro, notauit Diodor. Siculus *lib. 4. cap. 6.* de Isacio Rege factò, ex Ni- ceta, de Cyri capitis truncatione, ex Philostrato, & aliis pluribus prædictiones, & præfagia refert Maio- lus *d. dialogo de variciniis, pag. mibi 518. versic. multa au- dio,* vbi ferè semper dubia, & incerta hæc oracula, vt ille pluribus exemplis probat, & Cæsar Bulengerus de oraculorum fallacia, *lib. de oraculis, cap. 1. & seq. & vl- tra adde quæ ad explicationem eius vers. Virg. 5. Æn. Horrendas canit ambages, antròque remugit, Obscuris verba innoluens.*

Ex Sophocle, Æschylo, Philostrato, Tacito, Arnobio, & Cicerone tradit Cerda *ad Virg. 6. Æneid. ibi, n. 2.* ex se enim has visiones, & reuelationes ænigmatibus sub te- nebris, & flexiloquis verbis edebant oracula, & ad hanc Dæmonis impostoram, & eius præstigias referenda vi- sio illa, de qua Titus Linius, & Dionys. Halicarnas. cum Iulius Proculus apud capream paludem vidit quasi per spectrum Romulum augustiore forma Deum factum, suosque admonentem, vt Deos colerent, & virtutem sequerentur, tum enim fore vt Roma caput mundi diceretur, de quo Plinius *cap. 2. de viris illustribus,* & si- militer quod idem Cerda notat *in Virgil. 6. Æneid. pro explicatione versuum num. 9.*

Huius in aduentum iam nunc & Caspia Regna Responis horrent, Diuina & Maotica tellus.

Multis oraculis olim reuelatam fuisse & prædictam Augusti fœlicitatem, tradit Suetonius *in Augusto, capite 94.* dum refert ante paucos quàm nasceretur menses prodigium Romæ factum publicè, quo reue- labatur Regem populo Romano naturam parturite, Senatam exterritum censuisse, ne quis illo anno ge- nitus educaretur, quos fortassis imitatus Herodes, dum in Saluatoris nostri natiuitate pueros occidit, & ultra Cerdam vide ad natiuitatis Augusti prædictio- nem, quæ ex Seruio, & aliis notauit noster Hispanus Frater Ioannes de la Puente *in conuenientia vtriusque Monarchia, Romana, & Hispana, libro 2. cap. 2. §. 2.* & his etiam reuelationibus annectendum quod ex Plu- tarcho *lib. 2. de oracul. defectib. Eusebio lib. 6. de prepar. Euangel. capite 1. 8. 9. Baronio anno 34. Christi,* ad Tibe- rium Cæsarem fuisse perlatum multos cum Fachina- das insulas præternavigarent, audiuisse in aère vo- cem sæpius inclamantem *Thamus* (hoc autem erat Gubernatori nauis nomen) & hinc edicentem, vt cum Palodes appulisset, magnum Pana mortuum esse indicaret, hoc factò magnos gemitus, eiulatusque per Palodes, nemine comparente exauditos, quod ac- ciendum de Dæmonibus, qui fremebant de nostra redemptione per Christi mortem, & ad eum nomen Pan referendum, quasi esset communis significatio Dei naturæ, tradit idem Fr. Ioannes de la Puente *vbi proximè, libro 3. capite 29. §. 1.* Et ante illum ex Foro- sempronienfi *lib. 16. sua Paulina, c. 1.* similiter de Chri- sto cõtra Eusebium Cæsareensem accipit Pineda *lib. 10. Monarch. Ecclesiast. cap. 22. §. 1.* Cui adde aliam re- uelationem dæmoniacis artibus factam de successione Imperatoris Valentis, vt ex Necephoro *lib. 11. cap. 45. Historia Tripartita lib. 7. cap. 35. idem Pineda in Mo- narch. lib. 13. c. 24. in princip. & quod de eiusdem morte à Gothis viui exusti, ex Zonara *tomo 3. annal. reuelatio- nem tradit idem Pineda vbi proximè.**

Inde tot loci, & luci apud antiquos visionibus & 17 oraculis celebres, vt de lucis memoratur à Pausania *in Corinth. Æsculapij lucus apud Epidaurios, & de Sclauorum*

Sclauorum gente sacro loco Hermoldus c. 53. & quercum Mambre sacratissimam Palæstinis, Phœnicibus, & Arabis, vbi idololatriam exercebant, quam Constantinus Magnus sustulit, & templum ibidem ædificauit, memorant Eusebius *lib. 3. de vita Constantini*, Sozomenus *lib. 2. cap. 4.* plura de lucorum dedicatione, & templis ex Læcano, Statio, Plinio, Seneca, Philostrato, Cedreno, & Paulo Leopardo notauit Cerda *lib. 1. Aeneid. Virg. num. 1. & 11.* pro explicatione eius,

Lucus in vrbe fuit media latissimus umbra.

Vbi ideo quod impendebatur in spectaculis *Lucar* vocabatur, eo quod multæ essent syluæ circa urbem dicatæ Diis, quas appellabant Lucos, & qui ab his capiebatur redditus in spectaculis infumebatur, vt tradidit Plutarchus *in suis problematibus*, & rectè huius dedicationis lucorum, & syluarum rationem tradit idem Cerda *numero primo*, cum tota illa Gentilium religio mixta esset mille impudiciis, prætextu factorum, irationisque ad templa pluribus spurcitiis inquinabantur in nemoribus præbentibus latebris occasionem, idè vt Philo *lib. secundo de Monarch.* in ambitu templi Hierosolymitani nullus fuit lucus, quia condensa syluarum maleficiis conueniunt, & subiicit alia in hanc rem, & vltra adiunge quod ex Nicephoto *libro decimo, cap. 31.* & *Historia Tripartita lib. 6. cap. 41.* colligitur, in Hieropoli Ægypti fuisse arborem Perseum, cuius folia, & ligna ægrotis adiuncta sanitatem restituebant, quod ex Ægyptiorum traditione notat Pineda *lib. 13. Monarchia Ecclesiastica, cap. 14. §. 1.* vt cum Virgo Maria cum puero Iesv Domino nostro aufugit in Ægyptum, hanc arborem, quæ fortè, vt aliæ plures, Gentilibus Dæmonum oraculis deserviebant, vsque ad terram flexisse, & incuruasse ramos suos, vt quemadmodum omnia idolorum simulachra iuxta prophetiam Isaïæ *cap. 19.* ceciderunt in aduentum veri Dei, similiter hæc arbor, vbi Dæmon venerabatur, incuruaretur, quæ forma in miraculi fidem postea remansit, vnde ex eo mirabili huiusce arboris curuationis origo.

18 Solebant enim antiqui pro Diis arbores venerari, vt de Indis Quintus Curtius *lib. 8.* Alexand. ab Alexandro *lib. 6. dierum genialium, cap. 26.* de ipsis Ægyptiis scitum est, & multis in locis Plinius tradit de Corinthiis Pausanias *in Corinthiacis* de Toxidibus, Plutarch. *in Theseo*, de Lituaniis Crometus *lib. 15.* de Vandalis Crantzios *lib. 4. Vandalia, cap. 23.* de Boiis Auentinus *lib. 3. Annalium*, Boiorum esse quoddam diuinum in arboribus antiqui tradiderunt, & ex eis rerum prædictiones, & omnia sumebant, vt ex Plinio *lib. 16. cap. 32. & lib. 17. cap. 25.* Cardano *lib. 15. variarum rerum, cap. 28.* Athenæo, Theopompo, Sozomeno, Sabellico, Macrobio, Rhodigino, & aliis pluribus Theatrum vitæ humanæ *volumine 5. lib. 4. pag. 1353.* & quod ille non adducit, nota locum Plinij *lib. 12. cap. 1. de arboribus loquentibus, in princ. ibi. Hæc fuere numinum templa, priscoque ritu simplicia rara etiam nunc Deo præcellentem arborem dicant, nec magis auro fulgentia atque ebo-re simulachra, quam lucos, & in iis silentia ipsa adoramus:* & quod iuxta Tacitum *in libro de moribus Germanorum*, tradit Alexand. ab Alexandro *lib. 4. dierum genialium, c. 17.* his verbis, *Germani quoque nullam humanitatis speciem Diis præ eorum magnitudine dederunt, nec templa dicarunt, sed lucos, & nemora Deorum nominibus appellant, illa velut sacra templa venerati.*

19 Huius enim antiquitatis vestigia remeant ex Cantabris apud meos Bizcainos priscae vetustatis moribus, vestibus, & aliis obseruatores, qui veri Dei templa arboribus magnis in gyrum ornant, & quasi aliquod faustum ex arboribus comitiorum suorum Concilia generalia sub magna roboris arbore in villa *Guernica* semper congregarunt, & hunc modum apud Christianos ex antiquorum gentilitate, & Iudæorum consuetudine remeasse, tradit Pineda *lib. 2. Monar. Larrea Decis. Granat. Pars II.*

cap. 2. §. 5. vbi ex Virgilio 7. *Aeneid.* Seruio, Alex. Sardo, & Viterbiensi probat antiquitus Senatorum confessum, & Senatum in lucis & nemoribus sub arbore fieri solere. De hoc videndus Alex. ab Alex. *lib. 2. dier. genial. c. 14.* & quamuis in sacra scriptura iusserit Dominus iuxta altare Dei non plantari lucos, nec vllam arborem, Deut. *cap. 16. vers. 21.* sed succidi debere, *Exod. c. 34. vers. 14. & lib. 4. Reg. c. 18. vers. 4. & c. 23. vers. 24.* quasi vestigium gentilitatis, tamen adhuc ex ea in Hispania remansisse, vt in aliis gentibus obseruari de Æthiopicis, tradit Roman. 3. *tom. de Republica Æthiopia, cap. 3.*

De lucis etiam, oraculis, & visionibus Dæmoniacis, 20 qui celebres, præter plura quæ retulit Plutarchus *in libro de oraculorum defectu*, alia de Apolline Delphico tradiderunt Cælius Rhodiginus *lib. 8. antiquar. lect. c. 16.* & de aliis eiusdem Apollinis oraculis idem *lib. 27. c. 5.* Sozomen. *lib. 5. c. 19.* Pausanias *in Achaicis*, & in Bœoticis Alex. ab Alex. *lib. 6. cap. 2.* de Ioue & Apolline templum, quod inde perplexis numinibus dicatum diceretur, Macrobius *lib. 1. Saturnal. c. 23.* & Iupiter Hammon celebratur apud Strabonem *lib. 7.* Alex. ab Alex. *lib. 6. dierum genialium, c. 2.* & de aliis antiquorum variis oraculis Plinius *lib. 8. c. 46.* Herodotus *lib. 1.* Diodorus Siculus *lib. 1. rerum antiq. cap. 2.* Sozomenus *lib. 2. c. 5.* Cælius *lib. 15. c. 17.* plura Alexander *vbi proximè*, & multa cumulauit Zuingerus *in Teatro vitæ humanæ, vol. 27. lib. 4. pag. 4193.* & vltra eum vide quæ tradit Episcopus Maiolus *dierum canicular. tom. 2. dialogo 2. de vaticiniis, pag. 514.* istorum quidem locorum, & lucorum religio conciliabatur reuelationibus, & oraculis, à quibus homines euentuum, & futurorum prædictiones accipiebant artibus dæmoniacis & suggestionibus.

Sed & vltra confecta, aut confecta à Dæmone plura 21 competimus, & ne nimis turgescat pagina, duobus tantum exemplis firmabo, vnum ex irruptione Hunnorum in nostras regiones tradunt spectri visione edocti, ducti ex Mæotica Palude, in qua degebant, in Europæam Scythiam peruenisse, alij visionem fuisse sub imagine vnus ceruæ, quam venandi studio eos infectos ex vastis nemoribus, & siluis, quas incolebant, ambagibus, & circumflexis viis descendisse, & postea ceruam euauisse, vt ex Iordane Rauennate, & Alalbio Senatore Romano id peculiari Dei permisso factum, vt quasi iustitiæ diuinæ vindices Hunni homines pro peccatis affligerent & punirent, adducto etiam Sigeberto & Roderico Tolerano tradit Pineda *libro 13. Monarchia Ecclesiastica, c. 28. §. 2.* cui adde Ioannem Magum *lib. 5. historia Gothorum, cap. 25.* & Bonifinium *lib. 2. decade 1.* & iuxta Strabonem *libro 7.* Boëribistas Gerharum Rex Augusto imperante, opera, & consilio Cenei, siue Decenij, cuiusdam magi, auguriorum, & præstigiatorum petiti, traiecto Istro Thraciam & Macedoniam diripuit, Boios & Taurinum funditus deleuit, magnumque Romanis terrorem incussit.

Aliud exemplum recentius extat de pluribus oraculis, 22 & reuelationibus, quæ variis ostentis in occidentales Indos Hispanorum aduentum & imperium docuerunt, & inter alia illud maximè est notandum de Viracochas, qui Indiarum Regi apparuit, & quando homines eius formæ ad eum peruenirent, impetio cedere suavit: vnde facilius Indi subiecti Hispanis, quos quia barbari, vt latuæ illæ, quæ Regi suo apparuerunt, Viracochas appellauerunt, vt ex Iosepho Aosta, Hieronymo Benzo, Ioanne Botero, Garcilasso, Herrera, & aliis notauit eruditissimus noster D. Solorzan. *de iure Indiarum, lib. 2. c. 12. n. 22.* qui etiam eodem *libro, c. 2. à n. 42.* multis adductis plura præfagia, & portentosa refert, quibus Deus hanc mutationem, & subiectionem Imperij noui Orbis, & conuersionem per Hispanos faciendam enunciavit, & inter reuelationes illa notanda, quam tradit *n. 54.* Agricola fundum seminantem repente ab ingenti aquila per aëra raptum, & in speluncam, siue antrum perdu-

Etum, ubi aquila vociferans dixit, *Potentissime Domine, an ad te detuli quem iussisti, nec vidisse agricolam, cum quo loqueretur, audivisse tamen vocem ipsum interrogantem, an hominem ibi humi iacentem agnosceret? tunc vero ille oculos quoquo versus, contorquens vidit hominem humi iacentem solo porrectum, regia veste indutum, gravi oppressum sopore, pastillum, seu fasciculum flagrantem ellychniorum manu premebat, & suffitum odoriferum, prout Indis in more est, naribus admouebat. Quem cum attentius agricola conspexisset, Motezumam esse cognovit, vocemque iterum dixisse, Vide quam vecors, & supinus iaceat, & dormiat, laborum, & erumnarum, quae brevi ipsum manent oblitus, atque securus, tempus tamen iam est ut superbi fastus, ac tyrannidis suae poenas accipiat, & reliqua peccata, quae in Divina maiestatis offensionem commisit, abunde luat, & expiet: ut autem testari possis, quam alte & secure dormiat, nihil horum sentiens, aut rimens, ardentem ellychnium e manibus eius euellit, & illud eiusdem foemori applicat: cumque rusticus ob Regis metum, & reverentiam id facere recusaret, vocem denuo clamasse, Nihil metuas, ego enim Motezuma longe superior & potentior sum, quem vel delere, vel servare mei arbitrij esse, & te ipsum destruere possum, nisi mandata mea illico exequaris: quo audito ignem foemori Regis admonit, nihil plane sentientis, nec quoquam se moventis. Tunc vero vocem dixisse, ut quando Regis veternum, sine lethargum agnosceret, eum domi conveniret, & a somno excitatum, ipsi omnia, quae viderat, sigillatim enarraret. Hisce dictis, iubente Domino ictu oculi ab aquila in eundem locum, ex quo asportatus fuerat, reductum esse, indeque Regem adisse, & suo ordine omnia quae viderat, & audierat, enarrasse, qui his auditis suum famur inspiciens, & recentis ignis ulcera, sine stigmata ibidem inusta deprehendens, tristis admodum, & confusus novo illo, & admirando prodigio remansit. Haecenus D. Solorzano, qui etiam n. 55. tradit Ferdinando Cortesio propè Mexicum peruenienti Motezumam suos Magos, & Ariolos obuiam misisse, ut carminibus, & maleficiis exitium inferrent, illisque montem ad hoc ascendentes unum ex Idolis, aut Dæmonem tunc apparuisse, & quod tenditis, inquit, quidve Motezuma vestris carminibus curat? decretum iam est, ut Regno, bonis omnibus, & vita priuaretur ob scelera, & tyrannidem, quibus subditos vexavit, & ut intelligatis quid de Mexici urbe futurum sit, in illam inspicite; cumque ita fecissent, eam undique conflantem viderunt, quo facto Dæmon ab oculis eorum evanuit, quae & alia plura etsi postea veritate, & eventu firmata, tamen potuerunt ex Dæmonis oraculis, & praestigiis fieri, quia ut ex *Matth. 6. 7. Luca 4. & Act. cap. 16.* probat ille d. c. 2. n. 50. Dæmon saepe veritatem dicere à Deo compellitur: quibus adde quae late de oraculorum fallacia notavit Cæsar Bullengerus *de oraculis, & vatibus, lib. 1. cap. 1. cum seqq.**

23 Rursus eis, quae visionum, oraculorum, & reuelationum dubiam fidem reddunt, id etiam addendum, magis occultare veritatem, & visionis claritati nebulas obicere, multoties ex impostura quorundam reuelationes fugi, aut furore percitos in eas irruere, ut se venerandos hominibus exhibeant, aut consiliorum suorum (aliquando vitiorum) valeant eventu potiri: & praeter illa quae ex Iosepho Acosta tradit Maiolus *d. colloquio de vaticiniis, pag. 507.* & eisdem verbis Martinus Delrio *d. lib. 4. cap. 1. q. 3. sect. 3.* adductis Ribadeneira, Oroasco, & aliis, & quod ex Sabellico, Arnaldo, Ferronio, Raphaelle, Volaterrano, Guichardino de Sauanarola, tradit idem, & ex Epiphano, Eusebio, Polydoro Virgilio, Sanderò, & aliis pluribus ubi proximè *sect. 6.* ubi etiam memoratur Monialis Lusitanæ, quae suo tempore adhuc in viuis, cuius etiam mentionem faciunt Paramos, & Villegus, quos refert Moura *opuscul. de incantationibus, sect. 2. c. 3. num. 22.* & quam à Freira Santa Lusitani dicebant Mariam visitationis nominatam, Babia *3. part. hist. Pontif. in vita Sixti V. c. 56.* quae & Ludovicum Granatensem Dominicanæ Reli-

gionis probum, & prudentem virum, & alios decepit, cui annectendum quod de Theodorica Sacerdoti, & duobus fratribus Thoma, & Leonardo de Anabaptistarum enthusiasmo Mayolus *d. dial. 2. de vaticiniis, pag. 509. vers. tribuendum,* sed nonnulla quae illi, & alij, quos refert, non adduxerunt, ex imposturis istorum praelibabo.

24 Inter quae illud praecipuum, quod huius rei authores non referunt, de Timotheo Eluro, qui cum ambitiosè intenderet deponere Proterium à Patriarchatu Alexandriae, & sibi acquirere, populum concitavit, & post mortem Martiani Imperatoris nocte facie fuligine denigrata Monachos per cellularum rimulas fistula immissa alloquebatur, nomine proprio eos compellendo, suadens esse Angelum à Deo missum, ut moneret de electione Eluri, & vitarent Proterium, quo decepti ipsum elegerunt. Theodorus Lector *lib. 1.* & ex Nicephoro, & Georgio Cedreno tradit Pineda *Monarch. 2. parte, lib. 16. c. 1. §. 3.* qui etiam de Bonifacio VIII. simile refert scribit, & eandem imposturam ex Sanderò *lib. 2.* tradit Martinus Delrio *d. sect. 6.* de puella Elizabetha Crofta, quam Angli haeretici, & doli author Dracus nomine induxerunt in simulationem improbam, ut se permetteret in abdito inter duos muros cuiusdam domus angulo ad tempus includi, & per fistulam ad id aptatam eas voces edere, quas istius strophæ artifices sibi suggererent, quo Londinus populus quasi Deus moneret, & diuina reuelaret, valde commotus, donec fraus deprehensa fuit.

25 Sed etiam ab obtinendam Patriarchatus Constantinopolitani sedem Flautas Presbyter insigni dolo irrepsit: nam cum post mortem Achaj Zenonis Imperator cuperet Praelatum moribus, & virtutibus praeditum, & Deo gratissimum eligi, iussit per quadraginta dies ieiuniis, & sacrificiis ad Dominum orari, ut reuelatione, & miraculo Episcopum eligendum declararet, & in altari conclusa, & signata charta deposita, ut cuius nomen Dei voluntate scriptum inueniretur, ad Patriarchæ dignitatem assumi oporteret. Flautas Aulicum Cubiculationum Imperatoris, cui Altaris clavis commissa, ingenti pecunia corrupit, ut eius nomen in charta scriberet, quo facto, quasi diuinitus reuelatus Pontifex electus, & admissus fuit, tradit Nicephorus *lib. 16. histor. c. 18. & 19.* Pineda *in Monarch. Eccles. lib. 16. cap. 4. §. 7. tom. 2.*

26 Similibus enim dolosis oraculis, ut praedicti dignitatem consequi inhiarunt, sic alteri dignitate pellere alios conquiserunt, ut inter plura notandum, quod de Lisandro referunt Plutarchus *in eius vita,* & Diodorus Siculus *lib. 14.* ut Spartæ Regno Eurytionidam, & Agiadam familias pelleret, & virtute, & fortitudine excellentiori deferretur, se ita Regem ambiens sortes Delphicas, & oracula contexit, & ad Ammonis templum profectus ostensa magna mercede à Sacerdotibus procuravit, quasi à Ioue reuelatum huic rei suffragarentur. Quod cum necdum obtinere posset, Pythiam pretio delinitam, quae se ex Apolline praegnantem ferebat, induxit ut filium traderet, & velut à Deo genitum facilius in regnum induceret. Et quae argutior versutia, quam Quinti Sertorij strophæ, ut nostros Hispanos simpliciter Religionis veneratione caperet, aut deciperet, ceruam candidam insignis formæ cicurem reddidit, per Lusitaniam ducebat, & ab ea quae agenda, aut vitanda, praenoscere affirmabat, quasi Mineruae numine reuelari, ut ita milites tanquam diuina imperata obedirent, ut post alios tradit Frontinus *lib. 1. c. 11.* & ex nostris eleganter hanc nostrorum credulitatem illudit Emanuel Soufataria *in epitome historiae Lusitanae, 1. p. c. 9. v. 78.* quibus adde quod de antiquorum figmentis mirabilium tradit D. Augustinus *de Ciuitate Dei lib. 22. cap. 10.* & ex Dione, Suetonio, Alio, Spartiano, Tacito, Fulgoso, & aliis comprobatur Carranza *de legitimi partus designatione, cap. 20. num. 78. cum seq.* etsi nulla eorum quae adduximus referat.

27 Nec minus notandum quod nostri aui refert Crantzius *lib. 10. Metropoleos, c. 29. Ec. schismate quod granis-*
sumum

simum fuit inter Urbanum VI. & Clementem VII. quidam barbatus Eremita visione (ut ferebat) admonitus ex Gallis veniens Romam Urbanum interpellauit verbis Dei, ut Pontifici Clementi cederet, alioquin diuinam uisionem subiturus. Interrogabat Pontifex unde nosset uisionem ueram, non illusionem phantasticam, neque diabolica esse figmenta? Nihil ille dixit probabile, sed quaestionibus subijci petebat: gemmam insignem praeferebat in auro, hoc non esse eremiticum cum diceret Urbanus, ille se dono & iussu Sanctissimi in Christo Patris Domini Clementis eam ferre asseruit: eam cum posceret uisendam Pontifex, tradidit proxime adstanti ex familia. Vide (inquit) si quid est magicum in ea, cuius rei te peritissimum: subiectum quaestioni eo tandem perpulit, ut fateretur diabolica esse figmenta, uoluit igne sumere de eo supplicium, sed in intercessione Pralatorum Gallicorum iussit, ut proxima Dominica omnia palam, quae dixisset, reuocaret, seque uanum mendacem, à Diabolo instructum omnia protulisse affirmaret: redditis iumentis, & annulo dimissus est. Hæc Crantzius.

28 Subiungamus de Ioanne Sago alio Eremita uisionis religione damnatum, de quo Mariana lib. 9. histor. Hispan. c. 3. sed accipe eius uerba, ne aliquo modo fœdari uideantur. Martinus Barbuda præcipiti uir ingenio, natione Lusitanus, Ioanni Auisii Magistro infensus, tametsi eius Ordinis clauiger erat, an spe liberalioris militia (nam causa aequitatem secutum non arbitror) belli superioris tempore Castella Regi adhasit, prælioque ad Alubam rotam facto interfuit: in studij operaque premium Magister Alcantara creatus est: unde magna auctoritas, opes ample. Ioannes quidam Sagus uir sanctus (sic uulgò creditum) qui diu secretam ab hominum conuentu uitam in montibus egerat, quasi instinctu inflatuque numinis (furore percitum euentus docuit) ingentem de Mauris uictoriam, nominis gloriam, amplissimum imperium pollicetur. Hortatur, persuadetque, ut cum Mauris de Christiana religionis ueritate, præstantiaque armis decertet præclarum initium legibus Christianis uiolandis (nam cum Mauris fœdera inita) earum præbere sanctitatem idoneos uiros Granatam mittit, Granata Regem ad singulare certamen prouocatum, si id recusaret, uiceni, triceni, aut centeni dimicarent, Maurorum duplicato numero eam defendenda professionis conditionem proponere, quam recusare non deberent inclementi responso Legati, conuictisque uiolati eo Magister maiori celeritate concilium maturare constituit, nihil potentius ad permouendos multitudinis animos, quam religionis opinio, quæ ubi capta est, impotens, seua, mutabilis in præceptis ruit. Ad rei famam multi mortales conciti, trecenti Equites, sequebantur mille pedites, accessere magno numero milites uoluntarii, omnino ad quinque peditum millia erant: sed ex omni numero quota pars militaribus armis instructa ceteris Sparifundæ Sudes. Concilio indicto conatus est Rex hominem ab ea mente deducere. Aquilarii reguli Alphonsus Dieghusque, quibus à Corduba nomen erat, obuii facti. Quò (inquiunt) Magister ruis, cur te, & socios in præceptis das? Nimirum facta in exitium trahunt, horum miserere, quos tanquam pecudes mactandos Christiani nominis hostibus obiciis, per omnia, & quidquid in cælo sanctum est, istam mentem exue, compresso tantisper impetu animi cupiditatem ad rationem reuoca, si recusas, ne magnum genti malum, perpetuum luctum, ignominiam Religioni certissimam comparas? Ad hæc ille uoces neque flectitur animo, neque mouetur, non magis quam durissima cautes, obcecatur animos diuina uindicta, cum supplicii imminentis aciem retundi non uult in hosticum penetratum: sexto Kalendas Maij die Dominico, ex ea turris in ipso aditu impugnata, quo tempore Rex Maurus improuisus aduenit, Equites quinque millia, pedites ad centum uiginti millia insano delectu trahens, iussit tota ditione arma capere, quorum esset ætas idonea, re improuisa percussis nostri, momento temporis superantur pedites, præsertim ab equitatu disclusi, & ex promiscua colluione

conflati, nulla uirtute, nulla militari scientia equites restiterunt egregie pugnantes. Barbuda ipse memor Christiani nominis, atque pristina dignitatis supremo uirtutis conatu edito perimitur, ceteri quem quisque pugnando locum ceperat, eum ex animi corpore texit, aduersis omnes uulneribus confossi. Hactenus Mariana.

Sed ut adhuc Eremiticis figmentis ludamus, feliciori exitu eisdem temporibus quidam alius, qui Frater Ioannes dicebatur, & in monte iam diu in solitudine moratus, Ioannem Magistrum Auisij oraculis & reuelationibus de Regno Lusitano capeffendo suafit, ut legitimis successoribus Regiæ Castellæ eriperet; cunctans Magister & dubius, subdolos potius, ut in se omnium alliceret affectus: tandem pluribus persuasus Eremitam consulit, qui antea aliqua de hac re insinuauerat, quem cum alloqueretur, quasi diuinitus aliquibus prædictis audax, & fidus existens in Regni spem protupit, ut tradit Emanuel Soufalaria in epitome Lusitana historia, 3. p. cap. 11. n. 7. non aliter quam Titus, cum de rebus suis consuluit Aruspicem Sostratum in delubro Veneris Paphie, & antea Marius ut consulatum obtineret excitatus auspiciis, quæ eum Vticæ inaugurarunt.

Id autem ad Populum concitandum validum esse mentiri, & fingere oracula pluries antea experti, & singulare est, quod refert Nicetas de imperio Isacij Angeli lib. 1. n. cum Blachi à defectione ab Imperatore, ad quod à Petro & Asane fratribus inducebantur, rei difficultate territi abhorrerent, fratres ut popularibus suis eum metum adimerent, eodem nomine Martyris Demetrii adificarunt, in eamque multos demoniacos utriusque sexus coegerunt, qui cruentis & peruersis pupillis, effusisque crinibus cetera omnia exquisita exprimebant, quæ id genus hominum propria habet, eosque docebant in furore proloqui, Deo uisum esse ut gens Bulgarorum & Blachorum diuturno iugo excusso libertatem consequatur, eaque de causa Christi Martyr Demetrium relicta Metropoli Thessalonica & adeo Romanorumque consuetudine, ad ipsos peruenisse adiuturum id opus: tum uerodes isti homines paululum morati, & subito maiori spiritu collecto rursus alienati exagitabantur, & elata uoce quasi Numine afflati clamabant, non amplius desidia esse locum, sed arreptis armis Romanos inuadendos, & qui in bello caperentur non conseruandos, aut uendendos, sed inclementer occidendos esse, pretio repudiato, neque magis ulla obtestatione moueri oportere, quam adamantem. Tota igitur gens à talibus uatibus concitata ad arma concurrat, & ut initia defectionis auspiciata fuerunt, magis etiam credidit Deum libertati fauere. Hæc uerba Nicetæ.

Sed & cum Iacobus Rex Aragonum propugnator dictus anno 1264. comitiis generalibus CæsarAugustæ congregatis in monasterio Ordinis Dominicani, cum à subditis tributa exigeret ut Castellæ Regi contra Mauros opem ferret, postquam Rex dicendi finem fecit, quidam Minorum Ordinis Religiosus, ut placitis Regis suffragaretur, tributis, & seruitiis concedendis Aragonem impelleret, publicè in comitiis uulgauit sui Ordinis uirum sanctum habuisse à Deo reuelationem Angeli missionem, qua prædicebatur Regem Iacobum totius Hispaniæ à Paganorum perfidia liberatorem extitutum, sed Ximenus Virea inter Procures primus surrexit, & respondit, omnes Dei reuelationes bonas esse, ipsos tamen Regem adituros, & quidquid exposceret pro patriæ utilitate & bono publico statuendos, ut refert Zurita lib. 3. Annalium, cap. 66.

Quibus admemorari oportet, quod tradit Magister Ioannes Franciscus in libro suo stemmatum moralium, in 1. stemmate, ubi plura de Reuelationibus, pag. 46. cum seqq. de quodam, qui mulieris amore captus, cum aliter in libidinem allicere non auderet, simulauit habuisse reuelationem, eam ab Archangelo Diuo Michaeli filium concepturam, & ipse nocte in cubili Angelicis indumentis apparetis deceptæ pudicitiam, quasi cum Michaeli concumberet, prostravit: cui annectendum, quod refert

Frater Petrus Nauarrus *in vita B. Ioanna Crucis, lib. 1. c. 7.* Nobilem hoc tempore Madriti fuisse grauitur delusum à muliercula beatitudinis professione, quæ illum deceperat falsis reuelationibus, quibus suavitatis Regis nostri III. gratia, fauore, & aula multis annis Maguatem sperare, & postea cum exercitu Hierosolymam profecturum, eamque urbem, & sanctæ nostræ redemptionis vestigia ab infidelium ditione liberaturum, vidisseque assererat præstigiatrix illa lucem ex cælo descendentem super vterum eius vxoris, & diuinitus cognoscere esse prægnantem, suumque edituram, qui patris felicitatem augetet, quibus delirio eques captus Icone se armatum pingi fecerat insigniis Imperatoris, quasi in procinctu ad sacrum bellum: sed lethali morbo correptus, nec peccata confiteri, nec sancta altaris Sacramenta recipere volebat, asserens certò scire ægritudini periculum non connecti, nam plures anni suæ vitæ adhuc extabant, tandem Eques eo morbo mortuus, nec ideo vxor figmentum percullens, etsi valde annosa, & sexagenaria (adèd enim quæ cupimus nos capiunt, vel decipiunt sub religionis tegmine) se postea prægnantem asseruit, vt impediret possessionem maioratus consanguineo mariti, qui ei succedebat, & vix plusquam quindecim mēsis post viri obitum transactis, nec partu edito, & in lite pecuniis absumptis à falso euentu reuocata fuit. Quantumque facilius mulieres istis deliriis, quàm homines decipiantur, pluribus exemplis comprobant Maiolus, Delirio, & alii supra adducti, & ab earum naturæ flexibilitate, & facilioris complexionis rationem tradit D. Arles *de superstit. n. 67.* & in nostra Hispania magis id cauendum iam abhinc pluribus seculis monuit D. Hieronym. *in lib. 17. ad Isaiam, ad finem,* vbi de his figmentis apud nos tradit, *per hanc occasionem multa huiusmodi Hispaniarum, & Lusitania decepta sunt muliercula; & iterum paulò postea subdit: Hispaniarum nobiles fœminas deceperunt miscentes fabulis voluptatem, & imperitia sua nomen scientia vindicantes.*

33 His & similibus strophis (quarum plurimas nostra ætas dolet) quis de reuelationibus cautè non agit, & valdè circumspèctè non se gerit, priusquam circa id potenti Religionis venerationi cedat; cum Dæmonis illusionem, vel hominum figmento, & dolo plura experiantur, quæ nos leuiter impulsos possint docere.

34 Quæ verò supra in libro istius scripta inueniebantur pietate, & doctrina exactissimè pensata fuerunt, adèd vt aliquibus videretur non posse eum certò pro hæretico, aut impostore damnari: nam primò illud, de quo à n. 2. Adami somnium in Paradiso, non verum somnium fuisse, sed ecstasim, & raptum, fuit à pluribus sacris Doctores discusso, & ferè ab omnibus probatum ecstasim Adamum habuisse, & raptum, septuagintaque Interpretes *in c. 2. Genes. loco vocis Hebrææ tardemah,* reposuerunt ecstasim, eosque sequuntur omnes Patres Græci, vt refert Salius *rom. 1. annal. anno 1. die 6. n. 105. Philo in lib. Quis rerum diuinarum hæres sit,* de hoc tradit, *immisit Deus ecstasim, & c. vbi excessus pro quiete mentis, & tranquillitate accipitur: ex Patribus Latinis D. Hieron. in traditionibus Hebraicis, ita scribit. Pro ecstasi, id est mentis excessu in Hebræo habetur tardemah, quod Aquila cataphoram, Symmachus καπορ id est, grauem & profundum somnium, interpretati sunt. D. Augustin. lib. 9. de Genesi ad literam, c. 19. illa ecstasis, quam Deus immisit in Adā, vt soporatus obdormiret, rectè intelligitur ad hoc immissa, vt ipse mens per ecstasim particeps fieret tanquā Angelica Curia; & clariùs idem Augustin. tract. 9. in Ioannem, post medium, eis verbis: nam quis est vt sic dormiat, vt ei ossa non euigilati euellatur, an quia Deus euellat, propterea non sentiebat? poterat enim & vigilanti sine dolore euellere, qui poterat dormienti. Tertullian. lib. de anima, c. 11. Cecidit enim (inquit) ecstasis super illum, Spiritus sancti vis operatrix prophetia: & c. 21. Deus amentiam immisit spiritualem vim, qua constat prophetia (vbi in verb. amen-*

tiam, redolet Montanistam.) Abulensis *Gen. 2. 9. 24. in id consentit, & c. 13. 19. 356. vocat raptum Vatablus, sequitur & probat D. Hieron. & Oleaster inquit, fuisse spasmodum, aut syncopè, & comprobat ex Daniele c. 8. & Ps. 76. vers. 7. Caietan. in Genesi c. 2. apertè negat somnium, & vt suam opinionem adstruat, allegoricè tradit accipiendum quod in sacra Scriptura de formatione Eua refertur, Dionys. Carthusianus *in Genesim, art. 21. 9. 8. ita scribit, Misit in eum contemplationis soporè, & ecstasim. Richard. Medieuillæ in 2. dist. 18. art. 1. 9. 1. proponit quintum argumentum, vt non posset Adam dormire, & respondet his verbis: Quod ille somnus non fuit in Adam propter fatigationem virtutum animalium, sed propter intentionem intellectualis virtutis, & ideo magis dicitur esse sopor, quàm somnus, eamque distinctionem inter soporem & somnum admittit Guillelmus Vorrilong. Ordinis Minorum in 2. dist. 18. art. 1. & tradit, Sopor est quadam dulcedo extrà immissa, maximè à Deo, per quā homo ab externis retrahitur sensibus, sicuti fuit de sopore Adæ. Bartholomæus Sibyllæ in opusculo peregrinarum questionum, decade 1. c. 8. 9. 1. quæstiuncula 3. querit quotuplex est gradus ecstasie conversionis in Deum, & nobis aptissimè scribit: Quadruplex, primus cum anima propter vehementissimam intentionem, & eleuationem virtutis intellectualis in illa spiritali, pura, & excellentissima contemplatione Dei suspendit, & relinquit corpus quoad omnes operationes sensuum exteriorum, & interiorum, & actionum omnium naturalium virium, & hic gradus ecstasie primus fuit in Adam: & D. Bernard. clariùs somnū negat *serm. 2. de Septuagesima, eis verbis: Mihi quidè in incommutabili veritatis intuitu, & abyssu diuina sapientia, corporis excedens sensibus obdormisse videtur: & paulò post, Neque enim communem arbitror fuisse soporem, aut nostris similem somnum, quos nec contemplationis excessus, nec miserationis affectus, aut infirmitatis defectus immisit. Idem probauit Tilmanus Carthusianus in allegoriis in Genesim, vbi verba Diui Bernardi ita explicat, Quod Adæ dormitio non corporis somnus fuit, sed mentis excessus.***

Sed tamen certius videtur, negari non posse Adam habuisse somnum verum simul cum ecstasi, aut raptu, vt sentit Molin. *1. p. tract. de opere sex dierum, disp. 12. ibi: Negandum non est simul fuisse verum somnum cum ecstasi coniunctum, & Pereira 1. tom. in Genes. super d. c. 2. inquit Fuisse quidem somnum non videtur posse negari: & denique admittit somnum, & ecstasim simul fuisse: & quoad somnum primò probatur ex regula generali, vt sacra Scriptura semper sit ad literam intelligenda, maximè cum aliquid refertur, nec quid dissonum, vel absurdum sequitur. Nota quod traditur c. 2. Gen. Immisit Dominus Deus soporem in Adā, cumque obdormisset, tulit vnā de costis eius, & impleuit carnem pro ea, verbum sopor, quod translatione vulgata continetur, significat somnum, in idque consentiunt translatio Hebraica, & Chaldaica, & verbum originale *tardemah,* magis suffragatur, quia significat somnum grauem & profundum, & idem verbum extat *in c. 1. vers. 5. Iona Propheta,* de quo legitur *dormiebat sopore graui,* de quo inficiari nullus poterit verum fuisse somnum, cui similem Adæ facit Gasparus Sanctius *in d. c. 1. Iona,* & vt denotaret fuisse somnum grauem Symmachus in translatione posuit verbum καπορ, quod significat lethargum, & Aquila *cataphoram,* quasi descensum, & totius vigilæ lapsum: & quamuis septuaginta Interpretes in translatione dixerint ecstasim, postea vsi sunt verbis, quæ significant dormire, & in hoc conueniunt Hebraica & omnes translationes: vulgata, cumque obdormisset, septuaginta Interpretes, obdormiuit, Hebræa & Chaldæa dormiuit; vnde ex proprietate literæ apertè suadet verum fuisse somnum: sed omnes sancti Patres & sacra Scripturæ interpretes conueniunt Adam in Paradiso dormisse, & vtuntur verbo dormio, cum Christum, & Adam æquiparant; vt quemadmodum ex dormiente Adæ Eua formata, ita ex Christo mortuo Ecclesia forma-*

ta, & dormientem Adam fuisse imaginem Christi mortui, ex similitudine mortis, & somni, D. August. *lib. Sent. sent. 328. Dormitat Adam, ut fiat Eua, moritur Christus ut fiat Ecclesia*, quod etiam *tract. 9. in Ioannem, & Genesis interpretes, ac Dionysius Carthusianus pro contrario expensus etiam nobis suffragatur ibi, Ex Adamo dormiente, soporato*. Magister Sententiarum *in 2. dist. 28.* quem omnes Scholastici sequuntur, in id Adam dormisse consentiunt, & Richardus etiam ex aduerso adductus inquit, *de costa viri dormientis, & Lodolphus Carthusianus de vita Christi, p. 2. c. 64. ibi, De latere Adæ dormientis, & in Clement. vnic. de summa Trinitate, De latere primi hominis soporati, & eadem phrasi vsus fuit Iosephus lib. 2. antiq. cap. 1. vbi verba Græca, ἀντὶ κοιμῶ μέν, Rufinus vertit, eo dormiente, & Gelenius soporo illi, ex Patribus Græcis D. Chrysostomus homilia 15. in Genesim, aded suffragari videtur somno, ut quodammodo ecstasim neget, eis verbis, tanto illum somno oppressit, ut quasi grauedine quadam (Græcè ex Symmacho legitur κάπερ) correptus nullum rei, quæ fiebat, sensum caperet.*

36 Rursus quia interpretes, qui sequuntur Septuaginta, explicantes ecstasim, etiam admittunt verum somnū, ita ut simul ecstasim, & somnum fuisse credant, Philo *vbi supra*, vltra verba relata addit, *Somnus enim mentis est vigilia sensuum, nam & vigilia mentis est sensuum otium.* D. Hieronymus etiam in somno consentit, quatenus cum versione Septuaginta adducit translationes Symmachi, & Aquilæ, quæ respiciunt somnum grauem. D. Augustinus id etiam admittit, dum inquit, *ut soporatus obdormiret, & iterū, ut & ipse mens per ecstasim, &c.* Tertullianus, qui ecstasi credidit *vbi supra*, etiam somnum in aliis locis affirmat, *lib. de anima, c. 43.* agit de somno, & rem esse naturalem probare contendit, & agens de Adā, inquit, *Ante ebibat soporem, quàm sitiit quietē, ante dormiit, quàm laborauit, & ibi, ut videant naturalem iudicem somnum omnibus naturalibus principaliorē, & in c. 45. simul coniunxit somnū & ecstasim, eis verbis, sic in primordio somnus cum ecstasi dedicatus.* Abulensis *vbi supra*, non negat somnū, sed tradit, *non fuit iste somnus ex causa naturali, quod verum est, & simul inquit, fuit Adam magis abstractus, quàm dormiens, quo insinuat ecstasim, & principaliter ea raptum, Richardus in loco allegato eiusdem sententiæ fuit, ibi, nec fuit iste sopor in eo totaliter per viam naturæ, sed hac intensio intellectualis virtutis fuit principaliter, id enim ut esset somnus totaliter per viam naturæ, significat ecstasim fuisse, & verbū principaliter, denotat magis ecstasim, quàm somnum operasse.* Bartholomæus Sibyllæ *in d. opusculo peregrinarum questionum, decad. 1. c. 8.* proponit secundam quæstionem de somno corporali, & tertia quæstiuncula continet, *unde causatus est somnus Adæ, unde supponit fuisse corporalem somnū, & respondet non potuisse nasci ex causis naturalibus.* D. Bernardus *in loco relato*, qui magis apertè videtur somnum negare, attentè si perpendatur, solū intendit probare somnum illum non fuisse similem nostro somno, videlicet naturali, quod verum est, & non fuisse somnū, qui nobis actus intellectuales impeditet, quia rectè percepit Adam quæ ipsi reuelata fuerunt, ac si experrectus esset, idque manifestè colligitur ex D. Bernardi verbis, cum refert, quod Adam dixit, *Hoc nunc os ex ossibus meis, velut videns quæ facta ipsi soporato: & subiungit Bernardus, An tibi penitus obdormisse videtur, qui in hanc vocem excitatus erupit, & non magis dicere potuisse, Ego dormio, & cor meum vigilat?* quæ si non neget obdormisse, sed penitus, & notandum quod statim addit, *Verūm id quidem sine praiudicio dixerim, si cui fortè aliter visum fuerit, maximè si quid in Sanctorum paginis inuenitur,* Sed etiam sanctus Bonaventura *in 2. dist. 18. art. 1. q. 1. in responsione ad quartum argumentum*, admittit somnum, & ecstasim. D. Gregorius *lib. 13. moral. cap. 23.* denotat somnum, cum inquit, *Adam dormiens, & ecstasim insinuat, quod similiter Rupertus lib. 2. in Genesim, c. 34. &*

Honcala *in 2. Genes. de hoc scribit, Somni grauitas in illo altissimo mentis excessu, probat Angles in 2. distinct. 18. quæst. vnic. difficult. 7.* expressè Martinus Delrio, & Cornelius à Lapide *Genes. cap. 2.* vnde negari non potest Adam verum somnum habuisse, nec qui contrà expenssi fuerunt, verè id negant, sed probare contendunt non fuisse tantū somnum, sed cum ecstasi coniunctum, aut non omnino somnum, vel ex causis naturalibus, sed ex miraculo, ut notauit Palacios *in 2. dist. 18. disp. vnic.* quibus adde Patrem Suarez *de opere sex dierum, lib. 3. c. 2.* Marianam *in Genes. c. 2.* ex quibus constat Adæ somnum negari non posse.

Sed tamen, quia homo iste non pertinaciter id asserere videbatur, verū Doctorū censuræ se submittere, idque ab aliquo viro docto non rectè perceptum audiuerit, cum non congruè argumentum eius propositionis procedat, Adam ecstasim habuisse, ergo non somnum, cum vtrumque omnes supradicti Doctores admittant, pluresque sint, qui non verum somnum dicant, & propriam ecstasim, meritò ex hoc proposito non potest ut hæretica, vel hæresim redolens, aut mali sensus damnari.

38 Secundum verò, non effugisse mulierculæ tentationem, nam in ipsa vincere validius erat, & mali exempli dogma videtur, & pro omnibus vide D. Augustinum *lib. quinquaginta homiliarum, sermone 35. ibi, Si virginitatem anime integram seruare desideras, quantum potes, observa blandimenta Draconis, ne fortè si incautus fuerit, quinque sensus, qui in te sunt, quasi quinque virgines permittas à serpente corrumpi, quidquid enim pulchrescit visu, quidquid lenocinatur odoratu, quidquid mollescit tactu, in his omnibus si incauti fuerimus, subrepentibus concupiscentiis malis, anime virginitatem corrumpi permitimus, & impletur illud quod per Prophetam est, Intrauit mors per fenestras.* Et idem *in lib. de singularitate cler. ibi, De carbonibus scintilla profiliunt, de ferro rubigo nutritur, morbos aspides sibilant, & mulier fundit concupiscentia pestilentiam.* Plura elegantissima tradit D. Hieronymus *in epist. ad Nepotianum, suadens illi, ne vnquam sub eodem tecto cum muliere maneret, nec praterea castitati consideret, nec enim Samsone fortior, nec David Sanctior, nec Salomone sapientior: quibus adde ferè omnium Sanctorum monita, & D. Chrysostomum super Mattheum cap. 19. & in sermone decollationis Ioan. Baptistæ, quod antea tradiderat D. Paulus epist. 1. ad Corinth. cap. 7. Bonum est homini mulierem non tangere. Vide Proverb. cap. 5. 6. & omnis sacra pagina his monitis scatet.* Quid enim iste mulierem admittit, audit, alloquitur, & periculum amplectitur, cum nihil sit quod magis ex arce rationis deiciat animum vitilem, quàm blandimenta foeminæ, & antiqui Poëtæ, Ethnicique scriptores passim instillant, & cauendas suadent: audi aliis omissis Senecam *lib. de constantia Sapientis, c. 15. de muliere dicentem, aequè impudens animal est, & nisi scientia accessit, ac multa eruditio feram cupiditatem continens.* Nullus nisi improbo casu illi se committeret, aut mulierum conuersationem non aspernabitur, cum etiam quando egregium aliquod factum, & Deo gratissimum aggredi conamur; si tamen possit eo quidpiam timeri fragilitatis, debeat vitari, & magis audax, & insanum, quàm sanctum, & sanum existimerur: ided se martyrio offerre Tyranno, & carnificibus se obicere, ut pro Deo quis vitam offerat, & mortem subeat, quamuis excellentissimum gradum perfectionis contineat; tamen D. Thom. 2. 2. q. 124. art. 1. argum. 3. nisi fiat peculiari Dei iussu, aut instinctu, temerarium censet propter fragilitatē humanam, quæ posset facillè tormentis cedere, & in dolorum patientia deficere: quanto magis temerè quis blanditiis mulierum se committeret, aut non timendum facillè colluctatione luxuriæ vinci, qua nec sanctissimi viri, qui pluribus annis Eremiticæ vitæ assueti, & qui in solitudine incanuerant superati. Adite, & audite D. Paulum *epist. 2. ad Corinth. n. 12.* & D. Hieronymum

in epistola 43. de se loquentes, & in vitis Patrum plura exempla monēt, vt de aliquibus Monachis in eremo degentibus 2. p. §. 13. & 14. & alia in §. 15. vbi de remedio lasciuī pruritus, & notabilia sunt verba D. Basilij in cōstitutionibus Monasticis, c. 4. ibi, *Quod si quis dicat ex assiduo se cum mulieribus colloquio, congressu, & conuictu, non admodū ladi, hic sine dubio, aut maris natura particeps nō est, & portentum est quoddā insolentissimum, & præter omnium opinionē admirabile, & in vtriusque sexus confiniis (vt ita dicam) positū; quid enim in hoc casu oblatā mulierem non reiecit homo iste, si ex sanctorū Patrum sententia, si Deus mulieres pudore non contineret, sed illæ in viros proflirent, & homines allicerent, nullus ab earū illecebris posset liberari. Notanda est sententia S. Ioannis Climachi gradu 15. dum inquit, *Summā circa nos Deus in hoc prouidentiam gessit, procacitatē fœmina quasi freno quodam pudore restrinxit, nam si hæc ad marem sponte accurreret, non fuisset salua omnis caro.* Quomodo enim iste accurrentē sponte fœminam non vitauit, & saluari voluit? cū etiam Angeli qui ab omni periculo immunes, vbi traditur Gen. c. 19. vt Loth, & eius familiam iussu Dei ab incendio ciuitatum liberarent, *Apprehenderunt manum eius, & manum uxoris, ac duarum filiarum eius, Oleaster ex Hebræo traducit, & loco eius apprehenderunt, legendum esse roborati sunt, fortificauerunt se,* quasi Angeli (pro hominum doctrina) ad manus mulierum contactum robore suo, & fortitudine egerent, vt rectè explicat alia adducens nouissimè Fr. Didacus Niseno 4. tom. sermonū, *Dominica 1. post Epiphaniam, assumpto 2. quibus adde verba Gersonis apprimè huic rei, in tractatu de distinctione verarum visionum à falsis, puncto 5. ibi: Propterea primum hoc incidenter infero, non esse tutam mulierum quantumcunque sanctarum cum viris etiam religiosissimis cohabitationem, & familiaritatem; quare sic quia potest fieri vt amor à Spiritu incipiat, sed vehementer formidandum, ne per blanditias sensim carne consumatur, non deerit (inquit Hieronymus) viscus Diaboli, nam & ferreas mentes libido domat: quocirca scripsit quedam deuota mulier, nihil ita se habere suspectum sicut dilectionem, & plus quàm Diabolum, etiam dum circa diuina, & personas probata sanctitatis versatur: hoc non muliebriter traditum est.**

39 Verūm quamuis hæc omnia verissima sint, & postea pluribus latiùs probauimus n. 59. tamen ille homo dicebat à quodam Concionatore audiuisse, ipsumque id fecisse quasi suæ gratiæ specimen ederet, & quantum viribus posset, periculum faceret, non tamen vt persistendum omnibus suadeat in peccandi discrimine, causa, & occasione: vnde licet incautum hoc, imprudens & nimis ausum, magis monitionem exigit, & correctionem, quàm vt ex eo oporteat damnari.

40 Tertium quod tradidit in ecstasi, & raptibus, de quo supra n. 2. non operari eius intellectum in altissima contemplatione elatum, etsi prima fronte falsum videatur, iuxta quæ notauit Suarez tom. 2. de Religione, lib. 2. de oratione, c. 12. sed tamen explicari potest, vt licet operetur physicè, non tamen operetur moraliter, vt Theologi dicunt de gratia excitante, & præueniente, quæ consistit in actibus intellectus, & voluntatis secundum fieri in nobis sine nobis, iuxta illud Concilij Araus. II. can. 30. *Multa bona in homine sunt, que non facit homo, quod desumitur ex Augustino tom. 7. lib. 2. contra duas epistolas Pelagianas, c. 8. in fine, videlicet gratia præueniens, etsi fiat in nobis physicè cooperantibus, fit tamen nobis moraliter, ac liberè non operantibus, & propriè, ac moraliter homo solum dicitur agere, cū humano, ac libero modo agit, ac propterea cū necessariò agit, non dicitur agere, & cū contemplatio intellectus in ecstasi, & raptu sæpè non sit opera humana, & libera, sed omnino necessaria, vt doctè probat Suarez vbi proximè, tract. 4. lib. 2. de oratione, c. 19. dici potest nos non operari, & licet is homo scriberet visionem Dei in raptu fuisse pro-*

ductam à solo Deo in eius intellectu merè passiuè se habente, Philosophi improbant, quia non fit merè passiuè. Aristoteles lib. 2. de anima, D. Thom. 1. 2. q. 12. art. 2. & 1. part. q. 175. art. 2. Martinus Delrio lib. 2. disquis. mag. quæst. 25. tamen non esset vt hæreticum damnandum, & Andreas à Vega lib. 6. in Concil. Trident. c. 8. tradit actus supernaturales nostri intellectus, & voluntatis, quos Theologi dicunt gratiam excitantem, & operantem, fieri à Deo in nobis sine nostra physica operatione.

Sed & eo modo plures de reuelationibus locuti, vt de D. Dionysio Areopagita, & Taulero tradit Suarez d. c. 12. ibi, *Præ lumine absque luce, præ cognitione absque cognitione, præ amore absque dilectione:* quod magis ad phrasim mysticam, quàm ad Theologicam refert Suarez vbi proximè, n. 17. & ipse Christus in reuelatione explicauit Beatæ Theresiæ quid esset in visionibus intelligere non intelligendo, vt constat in eius vita, c. 29. 30. & c. 38. illi enim post sanctum Eucharistiæ sacramentum desideranti ecstasi elata Dominus apparuit, & dixit: *Euanescit spiritus, vt mihi adhareat, nec ille vinit, sed ego; & cū non valeat comprehendere quod videt, & intelligit, id est intelligere non intelligendo.* Quapropter fortassis id, aut alia hic homo legens, vel audiens, ita scripsit, non vt aliquod prauum sentiat; & denique eius opinionis fuerunt S. Bonauentura, & Gerson alios referentes in locis supra adductis n. 3. quasi possit aliquis ardenti spiritu charitatis diuinæ ita rapti, vt potentia intellectiua non operetur, & contrariam sententiam, quæ communior, & receptior est, solum vocat probationem P. Vasquez tom. 1. in 1. 2. disp. 35. cap. 2. & de hac re vide latè differentem F. Thomam à IESU Carmelitanum in lib. 5. de contemplatione, cap. 13. & seq.

Quartum illud, quod in ecstasi, & visionibus ornatum gloriæ dotibus tradit, quamuis D. Thomas, & eius schola ad 3. p. q. 74. art. 1. tenuit non posse gloriæ dotes esse sine animæ gloria, nam passiones à radice dependent, & idem D. Thom. 3. part. q. 45. art. 2. nec in Christi corpore concessit. Nota singularia verba: *Vnde non est dicendum, quod Christus assumpsit quatuor dotes, claritatis in transfiguratione, agilitatis ambulando super mare, subtilitatis egrediendo de clauso utero Virginis, & impassibilitatis in cœna, quando dedit corpus suum ad edendū, quia dotes nominat quandam qualitatem immanentem corpori glorioso, sed miraculosè habuit ea que pertinent ad dotes:* & in D. Paulo etiam negat dotes gloriæ, etsi vidisset essentiam diuinam in raptu ad cœlum, in 2. 2. q. 173. art. 3. ad 2. rationem tradit, *quia gloria anima Pauli fuit per modum transeuntis, ideo ex tali visione non fuit simpliciter Beatus, vt fieret redundantia ad corpus, & idem iterū in disputatis q. 13. de raptu, art. 2. eis verbis, In corpore nō fuit simpliciter glorificatus, nec habuit dotē gloriæ, cū illa claritas non fuerit effecta proprietatis eius, & propter hoc non fuit deriuata ab anima in corpus.* Vnde quia simplex, & rudis homo hic potuit accipere pro gloriæ dotibus faciei splendorem, à terra subleuationem, aut similia quæ licet euenerint aliquando viris quibus pro virtute, & sanctitate Deus concesserit, non tamen ideo illis dotes gloriæ inesse dicitur, vt nec in Christo, quatenus homine, naturaliter fuisse ex D. Thoma notauimus: sed vt ille, miraculosè tamen potest Deus dotes absque gloria animæ, & radice tribuere, vt pluribus Sanctis concessit. iuxta quod multis tradit Thomas Bozius lib. 2. de signis Eccles. tit. 25. cap. 5. non debet id, quod à Deo fieri potuit, vt hæreticum damnari, licet his & aliis huius hominis amentia suspicetur.

Quintum, quo insinuat animam eius ecstasi raptam cum corpore in cœlum, ideo interpretamentum accipere poterit, quod iste homo non id pro certo affirmauerit (vt ex illius scriptis apparet) sed cū in ecstasi raptus in Ecclesia, cū ad se rediret, se solum inueniret, nec aliquem secum, aliter quàm aliæ ecstases desiderant, pluribus circumductum se vidisset, ideo dubitauit an intellectualiter

le&ualiter ea visus, aut eius anima cum corpore offerretur: hæc enim hæsitatio, & ambiguitas etiam fuit Diui Pauli c. 12. epist. 2. ad Corinth. ibi, *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim (sive in corpore nescio, sive extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi usque ad tertium cælum, & scio huiusmodi hominem (sive extra corpus nescio, Deus scit) quoniam raptus est in Paradisum, & audiuit arcana verba, qua non licet homini loqui: & omnes Doctores in dicto c. 12. de hac re egerunt, & plura cumulat Cornelius à Lapide ibi, n. 27. vbi cum D. Th. 2. 2. q. 175. art. 7. & aliis tenuit animam Diui Pauli, vt formam remansisse in corpore, aliàs enim nisi per mortem non posset à corpore separari, de quo videndus ille, & idem Diuus Thomas in disp. quæst. 13. de raptu, art. 5. ad primum, vbi de anima Pauli tradit in corpore remansisse, dum inquit, *probabilius est quod vnita remanserit, & plures in id refert Cornelius à Lapide vbi proximè, & licet aliqui tuerint in corpore & anima Paulum raptum, vt notat Cornelius, qui etiam fortè probabilius esse scribit: tamen cum Diuo Thoma verius contrarium censeo, cum nec de Diua Virgine inueniamus in anima & corpore in cælum assumptam, sed post animam, de qua re videndus Molina 1. part. quæst. 12. art. 11. disp. 2. Vnde ita id explicandum, vt ei videretur ex causis prædictis, & ex nimia contemplatione, & gaudio frui diuina essentia, non tamen vt verè eam videret, quomodo Diuus Thomas quæst. 173. art. 1. in corpore, explicat, quod dicitur aliquando Prophetas vidisse diuinam essentiam, & in hoc homine solùm dubitationem inuenio, quæ cum non sit eorum quæ fidem Catholicam adstruunt, doctrina potius, quàm supplicio hæc digna videntur.**

44 Quoad sextum de vnione cum Deo in raptibus, & visionibus facta, si referas, vt substantialiter cum Deo vniretur, hæresim apertam contineret, cuius blasphemix punitus fuit Franciscus Contius apud Peruanos, qui sibi à Deo vnionem hypostaticam oblatam, & non admissam iactabat, vt ex verbis Iosephi Acostræ tradit Delrio dict. lib. 4. c. 1. q. 3. sect. 3. & plures hæretici irridentur, quod se Deum ostentarent, vt de Montano, qui spiritum Paracletum, & Patrem Æternum se dixit, iuxta Tertullianum lib. de fuga in persecutione, c. 1. & de præscriptione c. 52. Theodoret. lib. 4. hæretic. fabul. Epiphani. hæresi 48. quod non ipsi Montaneo, sed eius discipulis, & sequacibus, vt illum his titulis vellent extollere, tribuit Baronius lib. 2. Annalium, anno 173. cap. 26. vbi id probat, & facit epist. 54. D. Hieronymi ad Marcellum, vbi eius Scholiastes notauit, & plures se Christum finxisse refert, & de aliis hæreticis Theodoretus lib. 4. vbi proximè, Ioannes Orosius Covarruuias de vera & falsa prophetia, lib. 1. c. 12. & ex Matth. c. 24. Guiljelmo Neubrigenfi, Sulpitio Seuero, & aliis Torreblanca lib. 1. de Magia, cap. 29. n. 13. & seq.

45 Verumtamen quod in his scriptis inuenitur, mitiùs & aliter accipiendum, quasi amore Deo eius anima vniretur, & quod substantialiter vnitum dixit in confessionibus, & declarationibus, declarauit vnionem amoris excellam & perfectiorem, quàm antea expertus, quæ & substantialis eo sensu dici potest, vt Beata Theresia explicat in lib. mansionum, 7. mansione, cap. 1. 2. 3. ad matrimonium spirituale animæ cum Christo, quemadmodum vnio mariti & vxoris, quæ eo quod sint duo in carne vna, substantialiter vniti dicuntur, & iuxta quod doctè tradit Vasquez 3. tom. in 3. part. disp. 204. cap. 4. & 5. in sacra Communionem caro Christi cum nostra, quamuis moraliter, & mysticè vniatur; tamen à pluribus verè & propriè realis & substantialis vnio vocatur, vt sanctus Hilarius lib. 8. de Trinitate, appellat vnionem naturalem, quod vt tradit Guilmundus lib. 3. contra Berengarium, idem apud Hilarium est, quod substantialis vnio, de quo etiam videndus Vasquez dict. tom. 3. in 3. part. disp. 189. cap. 1. num. 5. vnde amoris vnio, & in

Deum rapi, fortassis potuit iustum hominem decipere, vt substantialem vnionem diceret, iuxta quod tradit D. Dionysius de vnione ecstasis, lib. de diuinis nominibus, c. 4. ibi, *Amatores sui iuris esse non sinit, sed in ea que amat penitus transfert, & D. Greg. Nazianz. orat. 21. aptissimè scribit: Quodammodo aqua infusa vino deficere à se tota videtur, dum & saporem vini induit, & colorem, & quodammodo ferrum ignitum, & candens igni simillimum sit pristina, propriaque forma exuit: sic omnem tunc in Sanctis humanam affectionem quodam ineffabili modo necesse erit à seipsa liquefcere, atque in Dei penitus transfundi voluntatem.* Diuus etiam Augustinus lib. 7. confess. c. 10. eundem sensum iuvat ibi, *Cibus sum grãtium, cresce, & manducabis: nec tu me in te mutabis, sicut cibum carnis tua, sed tu mutaberis in me; & hanc vnionem amoris explicuit rectè D. Bernard. super Cantica, serm. 71. eis verbis, Digeror cum transformor, nolite mirari hoc, & manducat nos, & manducatur à nobis, quo arctius illi adstringamur, nõ sanè aliàs perfectè vnimur illi.* Vnde cum iste homo indoctus, & laicus, qui ferè prima legendi, aut scribendi rudimenta non rectè percepit, & suum explicauerit sensum, & iuxta præcepta iuris verba captanda non sint, sed qua mente quid dicatur animaduertendum, l. 3. §. si mecum, l. ad exhibendum, semperque potiùs vt errorem, & delictum fugiat, quodcunque dictum interpretandum, l. semper in dubiis, ff. de reg. iuris, l. si quis seruum communem, in fin. ff. de seruo corrupto, l. meritò, ff. pro socio, l. item apud Labeonem, §. si communi, de iniuriis, & iuxta qualitatem proferentis oratio accipienda, arg. l. 2. ff. de auro & arg. leg. meritò de huius hominis perfidia dubitatum fuit.

Septimum, quo insinuat post ecstasim aded amore diuino se inflammatum existere, vt ferè, nec venialiter peccare possit, non id respiciet, vt in se liberum arbitriù peccandi ademptum affirmer, sed ex vnione voluntatis cum Deo aded ipsi adhærere, & subiici, vt videretur, nec peccare posse, de quo videndus Auendaño super capit. 24. Prouerbiorum, vbi illud, *septies in die cadit iustus,* interpretatur de peccatis venialibus ex ignorantia, fragilitate, necessitate, vel subreptione, quia multi Sancti diuina gratia moraliter ex certa scientia, vel deliberatione non peccarunt, vt antea mortem durissimam oppeterent, & interpretari potest iuxta quod tradit Beata Theresia in mansionem 7. c. 2. animam quando Deo vnitur diuina gratia quasi immobilem existere, non sentire affectus, qui nostram mentem exagitant, vt illi noceant, sed frui pace, quiete, & securitate, non tamen vt certa sit de infallibili saluatione, nam id solùm quando Deus patrefecit, ex fauore diuino pendet.

Non quidem referendum est, quod in hac propositione continetur, vt ecstasis hunc hominem impeccabilem redderet, cum nec in sancto Ioanne Baptista id plures doctores admiserint, vt constat ex eis, quos refert Suarez tom. 2. in 3. p. disp. 23. sect. 4. tum quia huius vitæ sanctitas non eum perfectionis gradum ascendit, vt omnino leues culpas veniales excludat, & Cassianus collatione 11. c. 11. tradit, *Impossibile est quemlibet Sanctorum non istis minutis, quæ per sermonem, per cognitionem, per ignorantiam, per obreptionem, per somnum admittuntur, incurrere,* idque redolet Origenis errorem, qui Sanctos passionibus non offendi affirmavit, vt constat ex Diuo Hieronymo in epistola ad Ctesiphontem, aduersus Pelagianos: *Doctrina (inquit) tua Origenis ramusculus est, in eo enim Psalmo, vbi scriptum est (vt de cæteris taceam) & usque ad noctem erudierunt me renes mei, asserit virum sanctum, cum ad virtutum venerit summitatem, ne in nocte quidem ea pati, quæ hominum sunt, nec cogitatione vitiorum aliqua titillari.* Hæc autem non debent in hac propositione ita interpretari, sed aded vniretur Deo, & amore diuino arriperetur, vt nec peccare possit, ided adijcit, ferè, quasi difficilè videatur Deum, aliquid obliuisci, vnde magis quàm offensiuam propositio, solùm nimis fida, & incauta existimanda.

Octauum, aquam quæ exiuit ex latere Christi in Cruce, aquam non fuisse, sed lacrymas Magdalenæ, repugnat sacre Scripturæ, *Ioannis cap. 19. vers. 34. Exiuit sanguis & aqua*, ineptia inexcusabilis videtur; nam quod pertinet, vt ex latere Christi vera aqua elementaris non exiisset, damnatum est ab Innocentio III. *in cap. quadam, de celebrat. Missarum*, & manifestum errorem huius memorans, tradit Cardinalis Toletus *in Ioannem c. 19. annotat. 21. ibi, Cauere oportet errorem ab Innocentio damnatum in cap. quadam, de celebratione Missarum, quæ nostri temporis heretici suscitauerunt, nempe non veram aquam*, &c. idem plures notarunt, Ioannes Fernandus *in Thesouro Scripturarum, verb. aqua, n. 25. Gabriel in Canonem, lectione 35. in lit. O, Garcias Loaysa in notatis ad III. Concilium Bracharense, c. 2. Vasquez 3. p. disp. 178. c. 1. ibi: Tertium est, ex latere Christi non fluxisse veram aquam, & sanguinem, sed phlegmaticum humorem, & sanguinem, quod vt absurdum damnat Innocentius in illo capite, consonat Barradas tom. 4. in Euangelia, lib. 7. c. 22. & D. Thomas appellat aquam elementarem in 4. dist. 3. art. 3. quasiuncula 2. ad 2. ibi, quia aqua & elementum prodiit, & in 2. p. q. 66. art. 4. ad tertium, & q. 74. art. 7. ad tertium, & in lectione 6. super Ioannem, c. 19. tenet ex Christi latere fluxisse vnum ex quatuor humoribus in sanguine, & vnum ex quatuor elementis in aqua, & idem D. Thomas dicit art. 7. Aqua (inquit) vera, non humor phlegmaticus, vt quidam dixerunt: & Lodolphus Carthusianus *de vita Christi, 2. p. c. 54. Aqua vera, & pura, non (vt quidam dixerant) humor aquaticus, seu phlegma. Dionysius Carthusianus art. 46. in Ioannem, tradit: Communiter dicitur, quia vera aqua exiuit de latere Christi: idem Gabriel, & Barradas vbi supra, Caietanus in c. 19. Ioannis: Proculdubio, inquit, aqua, non phlegma.**

49 Similiter in id consentire videntur alii Patres & expositores, etsi non aperte expriment esse aquam elementarem, nam ad eum referendum, eo quod absolute aqua dixerint. Tertullianus *lib. 2. eorum quæ in versibus scriptis contra Marcionem, appellauit humor, quod frequenter dicitur de aqua elementari, & in versu sequenti scripsit, Aqua erant noua dona lauacri, & in lib. de Baptismo, cap. 9. plura cumulauit, vt aquam extolleret, & commendaret, quæ omnia respiciunt aquam naturalem, & ibi scribit, aqua de latere prorumpit, & in eodem sensu Simon Cassia *lib. 13. de passione, dixit humor aquens.**

50 Vtcrius comprobatur, quia ferè omnes interpretes aquam ex latere Christi imaginem fuisse Baptismi tradiderunt, & ita necessariò elementaris, vt in Baptismo, existimanda, denotauit Innocentius III. *in dicto cap. in quadam, consonat Tertullianus in locis relatis vbi proximè, c. 22. de pudicitia, D. Ambrosius lib. 5. de Sacramentis, cap. 1. & lib. 10. in Lucam, c. 105. D. Chrysostomus homilia 84. in Ioannem, & homilia ad Neophytos, tom. 5. Sanctus Leo epist. 4. c. 6. Sanctus Damascenus lib. 4. de fide, c. 10. D. Hieronymus epist. 83. ad Oceanum, D. Augustinus tract. 120. in Ioannem, & ibi D. Cyrillus, & Theophylactus, Rupertus lib. 13. in Ioannem, lib. 2. de operibus Spiritus sancti, c. 11. & 12. Albertus Magnus in dicto cap. 19. in Ioannem, Carthusianus *de vita Christi, vbi supra, D. Thomas in 4. distinctione 3. art. 3. quasiuncula 1. ad 6. 1. Ioannis 5. lectione 2. 3. p. q. 66. art. 4. ad 3. Magister Sententiarum in 4. distinctione, lit. A, quos sequuntur Scholastici, Caietanus, Claudius Guilandus, & reliqui nouiores in Ioan. quos refert & sequitur Bellarminus lib. 1. de Sacramentis in genere, c. 15.**

51 Facit etiam communis sensus Pontificum, Consiliorum, & interpretum, vt ex eo aqua misceri debeat in calice cum vino, quia ex latere Christi exiuit aqua, quæ ratio non vrgeret, nisi verè aqua exiret elementaris, nec ea posset representari in sacrificio Missæ, quod expendit Innocentius *in dicto cap. in quadam, & eo mouetur Alexander II. epist. 1. cap. 4. vbi refertur de consecrat. distinct. 2. cap. 1. cuius meminit D. Thomas 3. p. quest. 74.*

*art. 6. & idem traditur cap. non oportet, distinct. 6. Synodo generali canone 32. Concilio Lugdunensi, de quo in cap. cum Martha, de celebratione Missarum, Concilio Florentino sub Eugenio I V. in definitione fidei Armenis data, Tridentino sessione 22. cap. 7. Tertullianus lib. de Baptismo, cap. 17. D. Ambrosius lib. 2. de Sacramentis, refertur in cap. in calice, de consecratione distinct. 2. D. Augustinus tract. 120. in Ioannem, & de dogmatib. Ecclesiasticis, dogm. 75. (nisi scripta illa Genandio tribuenda) D. Thom. vbi proximè, & in art. 7. corpore, & in 4. distinct. 8. q. 1. art. 2. quasiuncula 2. ad 3. & distinct. 11. q. 2. art. 4. quasiuncula 1. Simon Cassia vbi supra, Guilielmus Durantus lib. 4. ration. diuin. offic. c. 30. n. 19. Bellarminus lib. 4. de sacramento Eucharistia, c. 10. vbi refert Ambrosium, Chrysostomum, Eusebium, Germanum, & Rabanum, Azor lib. 20. institutionum moralium, c. 30. Castro de hæresibus, verb. Eucharistia, lib. 6. hæresi 7. qui omnes inde colligunt aquam vino in calice misceri, etsi non sufficientem rationem censuerit glossa *vers. quia vtrumque, in c. in Sacramentorum 1. de consecratione distinct. 2.**

Denique veram aquam fuisse, quæ ex latere Christi exiuit, comprobatur Innocentius *in d. cap. in quadam, ex S. Ioanne epist. 1. cap. 5. vers. 8. ibi, tres sunt quæ testimonium dant in terra, spiritus, aqua, & sanguis, quod ad hanc, quæ ex latere Christi effluxit, referant D. August. lib. 4. contra Maximum, cap. 22. Beda in Ioannem, cap. 19. S. Thom. in 1. Ioan. 5. lect. 2. Gagnæus etiam ibi, & Serarius, quod admittit similiter gloss. Iansenius in concordia, c. 144. Ioannes Fernandus, & Vasquez vbi supra, idque à Deo miraculo firmatum fuit, vt refert Athanasius sermone de imagine Domini, & habetur in II. Nicæna Synodo, actione 4. cum Iudæi imaginem Christi improbo & rabido vulnere impingerent, ex latere sanguis exiuit & aqua.*

Vnde quod pertinet non effluxisse aquam ex latere Christi, errorem manifestum continet, & dissonum etiam velle tribuere lacrymis Magdalenæ, quasi in pectore Christi essent, & cum in sacra Scriptura traditur aquam ex latere effluxisse, non poterit ad lachrymas referri, quas certum est veram non esse aquam, quamuis allusione quadam similitudinis multoties aquæ appellatione significantur, vt circa locum D. Ioan. epist. 1. cap. 5. vers. 8. quem omnes supradicti de aqua ex latere Christi exeunte explicauerunt, in quo etiam consentit S. Thomas vbi proximè, tamen ille statim subiugit posse referri ad lachrymas Christi, attende verba: *vel aqua in cunabulis ab eo emissa præ fletu. Sapientia 7. primam vocem similem omnibus emissis, plorans item in suscitatione Lazari. Ioan. 21. idem in ascensu ad Hierusalem, item in cruce, ad Hebr. 6. cum clamore valido, & lachrymis exauditus. Quid ergo de homine isto indocto, & rudi indicabimus, si tot sancti & doctissimi interpretes de hac re hæsitantes, & vtrum aqua, vel humor phlegmaticus ex latere Christi exiret, dubitarunt? ignorantia potius, quam malitiæ tribuendum, maximè quia iste in audientis cum eo factis, respondit à Concionatore auditum scripsisse, vt alia plura inepta, quæ in eius libro inveniuntur, nec talia mirabitur, qui expertus fuerit plebi ridenda loquaces Concionatores & nebulones solere referre, & cum nihil homo hic pertinaciter affirmauerit, sed Ecclesiæ, & Doctorem censuræ se submiserit, monendus potius videtur quam puniendus.*

Alia quæ de multiplicibus visionibus in scriptis continentur, vbi aliqua futilia, ab omni ordine aliena, etsi hæc Dæmoni possint referri, tamen non inde alia minus à Deo esse poterunt; nam vt tradit Puente *in directione spirituali, tractat. 1. c. 23. §. 3. veris reuelationibus aliquas Dæmon solet falsas miscere, vt aliis veritas, & assensus detrahatur, vel illa per reuelationem insinuat, quæ discursu percipi possunt, vt de sancta Isabella filia Regis Hungariæ, cui reuelatio de Dominæ nostræ Mariæ Virginis assumptione minus probata, tradit Belletus lib. 4.*

lib. 4. cap. 1. Dicitur Antoninus 3. part. tit. 19. cap. 11. qui hæc verba subdit, nec propterea detrahimus sanctitati eius, quia non semper quæ Sancti viderunt in spiritu, eadem ut Propheta viderunt, sed iuxta suas mente conceptas imaginaciones, eo quod de visione sanctæ Hildegardis circa energumenos ex Theodorico refert Delrio libro tertio disquisitionum magicarum, q. 5. sect. 7. & quæ in his scriptis ad pœnatum Purgatorij reuelationem maximè spectant, etiam excusati valebunt; nam quæ in pluribus sanctorum Patrum scriptis inveniuntur, si cum istis conferas, magis incredibilia videbuntur, & quasi somniantis figmenta, inde quod de milite, qui reuixit pestilentia extinctus, & de Petro Ecclesiasticæ familiæ Hierarcha à ponte angustissimo decedente, & quem rapidi gurgitis spumosi vortices agitabant, de horribili alueo ferreis vinculis complicatum enarrate frustra conantem refert Marulus lib. 6. cap. 24. & plura alia ibi tradit, & libro 5. cap. 11. & Vincentius libro 24. cap. 20. & lib. 25. cap. 4. & quod de milite Stephano tradit D. Gregorius libro 4. dialog. cap. 36. & alij plures, inter quos notandum quod de pœnis Regis Dagoberti, & eius animæ saluatione meritis sancti Dionysij contra hæreticos, & incredulos ex Aymonio, Roberto, Gaguino, & Cardinali Cæsare Baronio tradit Yepes in histor. Ordinis D. Benedicti, anno 167. cap. 2. & alias mirabiles reuelationes de pœnis inferni sancto Furseo factæ, idem tradit anno 168. capite 2. Quid enim magis nostram mentem excedere posset, quam Apocalypsis figuræ, & visiones Ezechielis; & tamen ideo ista veneranda sunt captiuantes intellectum in obsequium & fidem diuinæ operationis, cui addenda verba Origenis de visionibus loquentis, lib. 1. contra Celsum, ibi, multa enim talia vidimus, quæ si memorarentur dumtaxat gesta in nostra presentia, cachinnum tollerent infideles, nisi nos quoque sicut illos, de quibus suspicantur fingere: testis est Deus nostra conscientia, conari me non falsis narratiunculis, sed variis exemplis commendare Iesu doctrinam, & circa reuelationem pœnarum inferni ad quas visendas, ut iste alter homo raptus, Alexander ab Alexandro libro sexto dierum genialium, capite 23. nota verba ibi, Inter fabulosa miracula, & puerilibus fabellis similia multas, magnasque res, quæ vix credi dicique possunt, nullum tam impudens mendacium creditum est, quam quod ad hosce annos in Pelignis euenisse dicunt, quod cum nouum putaretur commentum, & temerè vulgatum, id verum postea fuisse tam fama celebri, quæ vtrique persuasit, & vulgata est, quam multorum testimonio, qui rem gestam didicere, non confictis sermonibus, sed certissimis experimentis compertum est, & statim historiam mirabilem, & stupendam refert, ut nihil quod alterius vitæ est, & à nostro captu valde alienum, cum eis quæ videmus, vel experimur, conferri posset, ut fidem inde possimus coniectari.

55 Sed quamuis hunc hominem excellere supremis virtutibus nobis non appareat, & ut tradit D. Gregorius lib. 7. moral. cap. 27. Oportet ut prius sis Iacob lactans quam Israël Deum videns, ac dicens, Vidi Deum facie ad faciem, D. Bernard. sermone 46. super Cantica, D. Thom. 2. 2. quest. 182. artic. 3. vbi Caietanus, tamen aliquando solet Deus proficientes, vel incipientes introducere in cellam vinariam ad inusitatum nimum effectum, ad dulcedinem contemplationis, & reuelationum, ut ex Diuo Bernardo tradit Suarez tomo 2. de Religione, libro 2. de oratione, cap. 11. num. 10. & multoties simplicioribus mirabilia permittere, ut de Francisco fratre, nostro tempore, qui eius vitam scripsit, Pater Iosephus à Iesu Maria Discalceatorum Ordinis Carmelitani, de Inipero, & aliis passim in chronica Ordinis D. Francisci, & notabiliter de Monacho refert Cæsarius lib. 10. dialogorum, cap. 6. cui Deus miraculorum gratiam concessit, ut illius vestes, cingulum, & quæcumque mirabilia operarentur, cum non excelleret

Larrea Decis. Granat. Pars II.

cognita, aut eminenti virtute, & postea deprehensum est id procedere ex Dei voluntate maxima & interiori re-signatione, ut nullis moueretur, nisi numine diuino auspice, & ducta.

Verumtamen quamuis prædicta aliquo modo in hoc homine, qui probæ vitæ exitit, & Religiosorum suffragio probatus, in hæresis, aut impostoræ supplicium nos inducant, prudenter autem & caute circa ea nos gerere oportet, nam plura fidem istis detrahente videntur.

Primò, quoties in ecstasim hic homo rapiebatur, quod in illo sæpius visitatum erat, non sereno vultu, aut hilari fronte, ut alij, sed aliquibus signis extraordinariis, & per os sanguinem spuendo eueniebat, quæ non sunt quidem vestigia illorum, qui à Deo rapiuntur, & numinis afflatu delectantur, in illis enim nihil operatur voluntas eorum, sed Deo plenus animus tantummodo in eum erigitur, quantum diuino collustratus lumine ipsum cognoscit, eo effertur, & exilit in superiora, quo calore diuino succensus in Deum fertur, neque ad id quod superius est, & infinitum, nisi virtute superioris, & infiniti attrahi poterit, & eleuari, & ita agentis solum intellectum ad hoc non sufficere, sed diuinum opus doctè contra Mecenum probauit Delrio libro secundo disquisitionum magicarum, questione 25. per totam, decor faciei, oris æqualitas, serenitas vultus, mentis quietudo in diuinis raptibus non videntur congruere huic homini, ut de diuino raptu Diui Thomæ Aquinatis, dum de Deo diu, multumque cogitaret, à solo attolli, & altitudine ferè cubitali in aëra pendere visum ferunt, & ut ait Marulus libro 2. capite quarto, ibi, neque deinde tanta contemplationis fructum dissimulare potuisse, vultu prodente incunditatem, quam intima conceperant præcordia. Alia similia de Estaphano, & Ladislao Vngarorum Regibus refert Bonfinius de rebus Vngar. libro 1. decade 2. & libro 4. decade 2. sed tamen circa id metitò nos possent in dubium reuocare, quæ tradit Delrio vbi proximè, in principio questionis, ecstasim, siue raptum posse Diabolum in homine efficere ligando, vel soluendo sensus exteriores ipsius, idque duobus modis: prior, quando illos tramites obstruit, quibus à cerebro spiritus sensitui se ad exteriores sensus penetriant, sicut contingere solet somniantibus: alter autem modus est, quando eisdem spiritus sensitui ab exterioribus sensibus ad interni sensus organa attrahit, ne ad externorum sensuum organa queant descendere, hæc naturalis causa, & vera est raptus Diaboli vires non excedit, quales fuisse tradit Sagarum & Magorum ecstases, qui cum vno in loco maneat, soporati tamen variis in locis se fuisse, & varia peregisse decepti sæpe arbitrantur, ut multifaria doctrina, & pluribus exemplis ibi probat, & ultra eum vide Torrellancam de Magia, libro secundo, capite decimo, numero 34. cum sequentibus, vbi refert de Magdalena de Cruz Cordubensi, quæ frequenter in ecstasim rapiebatur, & à terra per Diabolum motu locali, sopitis ipsius sensibus eleuabatur, ut ipsa pro sancta haberetur, sicut & de Marco Magno ex Irenæo, & aliis cum Delrio tradit, & huic rei suggero verba Tertulliani, quæ refert Maiolus dicto dialogo de vaticiniis, pagina 500. ibi, Ecstasis hoc operatur de suo proprio, ut sic nobis sapientiæ imagines inserat ut & errorum.

Secundò etiam, quia plures istius hominis visiones nocte, & in somniis fuisse in scriptis referebat, & idè cautiùs illis deferendum, iuxta illud Ecclesiastici capite 24. Multos errare fecerunt somnia, Ieremias cap. 29. vers. 8. ibi, Ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniantis, quia falsò ipsi prophetant, vos in nomine meo, & Cornelius à Lapide super cap. 40. Genesis, vers. octauo, ita scribit, Quia somnia diuina rara sūt, & vix à Damoniacis aut vanis dignosci possunt, tutissimum est somnia qualibet

Y contemne

contemnere, nisi Deus aliud reuelet, nam licet dicat Dominus Numer. cap. 13. vers. 6. Si quis fuerit inter vos Propheta Domini, in visione apparebo ei, vel somnum loquar ad illum. Matth. cap. 1. & Genes. cap. 8. Daniel. cap. 4. Ezechiel. & Zacharia, uterque cap. 1. & alia innumera: tamen idem Dominus monet Deuteronom. cap. 23. Si surrexerit inter vos Propheta, aut qui per somnum vidisse se dicat, & prädixerit signum, atque portentum, & euenit quod loquutus est, & iterum ibi, Non audies verba Propheta, aut somniiatoris, quia tentat vos Dominus Deus vester, ut palam fiat utrum diligatis eum, aut non in toto corde, & in tota anima vestra. de quo vide plura quæ notantur Nicolaus Leontius lib. 2. var. histor. c. 67. Maiolus tom. 1. canicul. colloq. 2. pag. 33. & seq. & 2. tom. d. dialo de vaticiniis, pag. 507. Torreblanca de Magia, lib. 1. cap. 25. per tot. & ante eum multa tradidit Delirio disquisit. magic. lib. 4. cap. 3. quest. 6. & de somno, quomodo à Dæmone possit inferri, idem lib. 2. quest. 21. & de somnorum ludibriis adde D. Augustinum lib. 10. confess. cap. 30. & de variis somnis, de Mycillo, Clemente, Caligula, Othone, & aliis aliqua in theatro vitæ humanæ vol. 1. lib. 1. pag. 21. & ultra pete alia innumera ex Cæsare Bullægero de ratione diuinationis, lib. 5. c. 1. 3. 4. 5.

59 Tertio ulterius dubitabile valde redditur, quod in præ iētis suis pagellis hic homo referebat, non effugisse mulierculæ tentationem, quia Deo gratissimum in ipso periculo illud superare, cum Christus Dominus noster ut tentaretur à Diabolo, quadraginta dierum & noctium ieiunio se munit, ex D. Matthæo c. 4. & valde notandum quod in eadem sacra pagina, dicto cap. 4. aptissime nobis defamitur; nam cum ibi postea dicatur de Iesu Domino nostro, secessit in Galileam, & iterum venit in Capharnaum, quæ verba denotant actum voluntarium. Verum ut tentaretur, etsi volens Iesus, tamen non ibat (ut aliàs sæpe dicitur in sacra Scriptura) sed ductus est à spiritu, quasi etiam Christus cum Spiritu Sancto non se obtulit tentationi, sed ductum esse ab Spiritu sancto, tradiderunt S. Gregorius Magnus homilia 16. in Mattheum, Chrysostomus, quem refert D. Thomas in Catena aurea, in Matt. cap. 4. Hugo Cardinalis, Caietanus, & alij ibi, & denotat aperte D. Lucas cap. 4. in princip. eis verbis, Plenus Spiritu sancto regressus est à Iordane, & agebatur in spiritu in desertum. Et loquendi phrasim notantur Hugo Cardinalis, & D. Hieronymus super Matth. cap. 4. ubi etiam D. Hilarius, dum explicant, ductum fuisse: sed nec inuitum, nec coactum, tamen non oblatum tentationi, sed ductum, & maxime sunt animaduertenda verba D. Marci cap. 1. de eadem re ibi, & statim spiritus expulit eum in desertum, ductus agebatur, expulit, quibus verbis vtuntur Euangelistæ, denotantes magis actum obedientiæ voluntariæ (cum in Christum non caderet coactio) quam voluntarij desiderij: nam, ut inquit D. Thomas ubi proxime, non enim solum ductus dicitur qui alicuius potestate ducitur, sed etiam ille, qui alicuius rationabili exhortatione placatur, & mirandum cum Iesus Dominus noster desiderio desiderasset mortem pro hominum redemptione, non tamen desiderasset, aut se offerret tentationi, sed ductus in desertum, ut tentaretur; quia ergo inepta, & vana fidentia homo iste volebat tentationem in ipsa tentatione superare, & in maximo periculo cum muliere consistere. Sed & mulierum aspectum, colloquium, & visum sæpe homines improbi fugiendum ex discrimine quod imminebat curarunt, ut de Cyro Persarum Rege tradit Xenophon libro Pædiæ 5. & 6. Panthiam omnium mulierum formosissimam captiuam in conspectum suum adduci vetuit, ne amore illius corripere-retur. De Alexandro & Scipione scitum est, quod disputat Gellius lib. 6. noct. Attic. cap. 8. & quod de Antigono III. Asiæ Rege tradit Plutarch. in Apophthegm. De alio Antigono Frontinus lib. 4. cap. 1. De Prolomæo

Triphone Egypti Rege, de Archita Tarentino, de Diodoro Tibicine, Aelianus lib. 12. var. histor. & lib. 14. De Iuliano Imperatore Fulgos. libro 4. cap. 3. & de Carolo V. Zenocarus lib. 5. eius vitæ, tradit; Carolus Imperator uxorem adhuc habens semper clausit ipsemet fenestras, ne inspiceret formosiores fœminas, cum eas ex fenestra eminus aduentantes, aut praterentes forte conspexisset, aut etiam praterituras inaudisset. Quid enim homo iste qui tot signis sanctitatis elucere studebat facere oporteret. Si Carolus praterentes fœminas videre fugiebat, iste mulierculam suo cubili & lectulo sedentem solus admittit, & perstitit in periculo, quasi Deo gratum. De D. Augustino tradit Sabellic. lib. 4. capite 6. eum interrogatum, quare cum sorore habitare refugisset. Quia (inquit) quæ cum sorore mea sunt, non sunt mea serores. Et hanc eiusdem sententiam esse perhibent, Malum est mulierem videre, peius alloqui, pessimum tangere, & in historia Ordinis Dominicani legitur valde notum de D. Thoma Aquinate, ubi refertur & de eo Ecclesia canit, cum muliercula oblata, ut à Religionis proposito seduci posset, videre noluit, sed ardenti titione fugauit, & postea quasi Deo gratissimum effugisse tentationem, nec cum ea aperte colluctasse, somno correptus per quietem sentire visus est sibi ab Angelo constringi lumbos, quo ex tempore omni postea libidinis sensu caruit. De Christophoro Martyre, qui mundi opificem in humeris suis gestare meruit, tradit Marulus lib. 4. cap. 7. cum ei ducenti milites manum iniicere non fuissent ausi, quo viso Ammonitarum Rex territus, tamen eum vicissent fœminæ, nisi ille ad orationis arma confugisset, vinc-tus, & in carcere positus, duæ sorores, Niceta & Aquilina, ad hoc à Rege missæ, ut turpi voluptate delinitum à Christo auerterent, sensit in tali certamine suam sibi haud sufficere virtutem, & Dominum invocauit, quo orante, carcer illuxit, & subitus perstrinxit oculos fulgor mulierum, & pauidæ in terram corruunt, mortem sibi timentes, quæ mortem intentauerant viro, sed ab illo recreatæ ad Christum redeunt, & pro eius confessione iugulum gladio Tyranni offerentes lauro martyrij potiuntur. Alia refert ibi Marulus, & Diuorum Benedicti, Francisci, sancti Martyris Nicetæ, Leonis Papæ, Aniani, Ioannis Boni Mantuani ex Aquilino, D. Antonino, & aliis Petrus Nauarro in vita Beata Ioanna Crucis, lib. 1. cap. 13. in annotationibus, pag. 146. tradit plura exempla, sed nullum maius quod ipse Christus de se cum nec posset peccata expauescere, nobis exhibuit, nam ut traditur Marc. cap. 1. ut curaret socerum Simonis febricitantem, venit in domum, sed simul cum eo Andreas, Iacobus, & Ioannes, & iuxta eundem Marcum capite 5. ut suscitares puellam mortuam filiam Archisynagogi, secum duxit Petrum, Iacobum, & Ioannem fratrem Iacobi, & assumpsit patrem & matrem puellæ, ut introduceret ubi erat puella iacens, quod, ut rectè notauit Fr. Ioannes de la Puente in concordia vtriusque Monarchia, libro 4. cap. 10. §. 5. ad finem, voluit nos doceret, quomodo cum mulieribus agi oporteret, nec solus voluit Iesus videre, sed coram discipulis suis, quasi nec, licet mulier anus sit, & ægrotata, ut socrus Simonis, nec etsi mortua, ut Archisynagogi, adhuc licet Christus cum eis solus noluit solus esse, ut nos similiter imitemur.

Videte Domini, quomodo imitator iste, qui ad se mulierculam accedentem non expulit, sed detinuit, quasi fideret vincere tentationem in ea ipsa, in his enim mulierum incitamentis fuga, victoria est, validior quisque cedat colluctationi, nec victor existet nisi discedat; in hac igitur nostræ fragilitatis lubrica pugna more Parthorum bellandum est, qui fugientes sagittis hostes vincunt, & configunt, ut notauit Virgil. 3. Georg. versu 31.

Fidentemque fuga Partum, versisque sagittis.

Et Ouidius lib. 1. de arte.

Quid fugis ut vincas, quid victos Parthe relinquis?
& pluribus exornat ex Trogo, Iustino, Horatio, Claudio, Propertio, Seneca, Tacito, nostro Roderico Toletano, & aliis Ludouicus Cerda ad d. locum Virgilij, *ngt. 28.* vt aded periculosum sit non fugere alloquia mulierum, vt etiam foeminarum confessiones esse caute vitandas notauit Moura de *incantation. sect. 2. c. 2. n. 19.* & 20. cum seq & alia tradit d. *sect. 1. cap. 16. à n. 25.* fugam viris spiritualibus suadens.

61 Quartò, vterius videntur huiuscemodi visionum fidem exuere hunc hominem etsi syncerum aliquam electione iactare reuelationes, & facile quibuscumque referte, quod meritò posset in suspicionem adducere, nam vltra quod nihil magis Deo placet, quam deiectio animi, & humilitas cordis, & præter innumera, quæ in hanc rem congeri possent, ided fimbria vestis Christi miracula operabatur, ex Diuo Marco *capite sexto*, etsi totius vestis id esset proprium; nam vt tradit Iansenius *capite 58.* necessum erat se in terram inclinare, qui fimbriam vellet attingere, & qui humiliat se, & subiicit, dignus vt in eo miracula fiant, sed & cordis elatio à viris probis, & à Deo valde aliena, nam etiam in rebus insensibilibus solet punire infelici, & vt notauit Ioannes de la Puente in *concordia vtriusque Monarchia, libro secundo, cap. 4. §. 3.* Iordanis fluius superbus dicitur à Ieremia, *cap. 12. 49.* & 50. & Zacharia *capite 11.* ex aquarum maiestate, & elatione, tandem in mare mortuum immergitur, vbi amarus, foetidus, quasi in superbiae supplicium redditur, & pro omnibus huic rei aptissimè subiungo Torreblancam de *Magia, libro primo, cap. 29. n. 9. ibi, Multa sunt consideranda circa vitam, mores, & exercitia Prophetæ, an sit elati animi, ambitionibus, aut proprii commodi, vel existimationis aliquid præferat, quia hæc non sunt à Deo, vt probat Cardinalis Turrecremata in defensorio reuelationis Sanctæ Brigittæ, in præfatione. Ioan. Gerson, in tractat. probatio spirit. cap. 2. Ribadeneira de tribulatione, cap. fin. nam à Deo illuminatus ex diuino consortio humilitatem, modestiam, & propriam despectionem semper præferens.* Quibus verbis meritò notari oportet hominem hunc antequam inciperet visiones manifestare, fuisse mechanicum opificem, qui suo labore vivebat, & postea à pluribus dono pecuniis pietatis intuitu oblatis alimenta habebat, vt nec in opere suo laborare egeret, aut vellet, vnde potius vtilitatem suam, quam animarum salutem videntur huiusmodi reuelationes respicere, & succedit tertia regula, quam proponit Torreblanca *dict. cap. 29. num. 16. ibi, Si prophetia magis proprium commodum, quam aliorum vtilitatem respicit, non dicitur à Deo infusa;* nam, vt ait Doctor gentium Diuus Paulus 1. *Corinthior. cap. 14.* qui prophetat hominibus, loquitur ad ædificationem, & ex *cap. nunquam 1. q. 1.* Hieronymo, & aliis prosequitur.

62 Quindò, quod pertinet vt omnibus diuini fauoris vestigia, & signa facillè effariat, & communicet, nihil magis alienum à Sanctorum studio, & professione: plures quippe veris illustrati visionibus id maximè curarunt semper celare, etsi ab aliquo perciperentur secretum iniungere, vt de Abbate Arsenio Simeon Metaphrastes in *eius vita*, de B. Hildegardi Theodorus Abbas *libro 1. capite 4. de sancta Luibina 2. parte. cap. 8.* in quo noto locum Abulensis *quest. 8. in caput 4. Exodi,* vbi postquam expendit Moysen non explicasse diuinam visionem, nisi quibus Deus iussit, & D. Paulum 2. *Corinth. capite 12.* non dixisse Dei reuelationem, sed occultasse quatuordecim annis vsque necessum fuit contra falsos Apostolos patefacere, tradit Abulensis, in quo instruantur viri contemplatini, qui interdum à Deo accipiunt visiones, & admirabiles consolationes, quasi incipientes degustare, quàm dulcis est Dominus, quòd hæc nò cuiuslibet patefacere debeant, nisi cū magna difficultate, &

vbi multū prodesse senserit, aspicientes tamen ne diuina beneficia specialia cōtemnantur, si ea quibuscumque vulgaribus & imperfectis viris exponat, vel nisi ex speciali Dei mandato, quia quendā laudis appetitū protestatur velle de se cuiuslibet propalare; & de aliis notandum quod ex Beda *lib. 3. c. 28.* & *lib. 4. c. 2.* & 3. fert Ant. Ypes in *Chronica Ord. D. Bened. 2. p. anno illius 190. pag. 303.* S. Ceadieus Ordinis Monachi, & Episcopi Saxonum Occidentalium, qui cū se in Monasterio Cibearuti ad cōtemplationem redigeret, diuina reuelatione pluribus Angelis monitus, vt se præpararet, quia abinde septem diebus pro illo eos redituros, vt in Deum, & cælum deferrent, quod cū Dei permisso videret, & cælestium musicam audiret Vvino Monachus comes sancti Ceadis, & interrogaret quid Angeli vellent, aut dixerint, sanctus vir nolebat dicere, sed quia cognouerat Deum voluisse vt videret, prius à Vvino secreto pollicito, vt dum viueret nulli referret, explicuit se post septem dies mortem expectare, cuius rei alia innumera sunt exempla: nam verè Sancti non solum Dei visiones, sed quidquid virtutis operantur, semper ab omnium oculis, & laude abscondere curarunt, & inter plura nostri sæculi illud singulare, quod tradit Magister Egidius Gundifalvus Regius Historiographus in *Salmant. historia, lib. 3. cap. 21.* cū Carolus Quintus Imperator Ioanni Hurtado Dominicanæ Ordinis Toletanum Archiepiscopatum conferre decreuisset, ex illius religione, sapientia, & prudentia, tanto oneri paribus ad se vocatum beneficium, & electionis decretum edixit, tunc Religiosus flexis genibus ei muneris annectendum aliud exposcit, annuit benignus Cæsar, existimans aliquid petere ad optimum regimen officij: verum ille, *Id primo Domine consequi intendo, vt quæ tibi alloquar dum viuam, nemini referas;* & p. stea subiicit, *Ego tantæ sedis indignus, nunquam Archiepiscopatus subibo dignitatem, prouide gregi Toletano de digniore Pastore, & tantum munus reiecit.* Carolus cū ipsum vincere non posset, acquieuit excusationi, & nisi post eius mortem nulli egregiam hominis virtutem reuelauit.

Sed magis tacere, & dissimulare viri probi studuerunt quod pertinet ad Dei visiones, præsertim cū alterius vitæ gloriæ, vel pœnarum inferni, aut purgatorij reuelationes comprehendunt, vt duobus exemplis firmabo, aliud præstat Vincentius Beluacensis *lib. 29. c. 8. 9. & 10.* Nam cū anima cuiusdam Monachi per Raphaelem ad superos, & inferos deducta vidisset hominē in sella ignita sedentem, in cuius os mulieres ornatissimæ ardentes faces immittebant, & per posteriora ceratæ habebat, eosque cruciatu perpetuò patiebatur, quonia luxu, ac libidini deditus fuerat, vidit hominē, quæ Diaboli excoriabant viuum, saleque conspersum, & craticula impositiū assabant, qui in subditos crudelis fuerat, alius oblatu equo ardenti insidēs ante capram post terga monasticam vestem gestans, qui de rapinis vixerat, ac muliercula cuidam suam capram surripuerat, tandē Monachum simulatā pœnitentiā inducere voluerat. Vidi diuersi Ordinis Religiosos, quorū alij risui cachinnisque, conuitiis, alij gula, ac libidini explende studebāt, Demonibus eos ad similitudinem perpetratorū ad hæc cogentibus, denique Iudam proditorē omnibus demonibus, damnatisque hominibus innisum, in imo barathro, vbi omnium ludibriis conuitiisque expositus erat, conspexit. Hæc cū contra interdictū homo ille ad se reuersus narrare adstantibus fratribus cœpisset, statim sanctus Benedictus baculo os eius ferit & quia (inquit) loquendo peccasti, vsu sermonis per dies nouem prinaberis, sic iniuncta pœnitentiā discessit, nouem autem diebus exactis rem omnem suo tandem Abbati aperuit, vt iussus fuerat: Abbas verò qui tacendi præceptū non acceperat, porrò in publicum produxit. Hæc Vincentius & de similibus alterius vitæ reuelationibus tacendi præceptum. Subdo aliud ex Chronico Casinensi *lib. 4. cap. 68.* vbi refertur Albericum quendam nobilem puerum decimum ætatis annum

morbo correptum ad extrema perductum, quo tempore diebus nouem, & totidem noctibus immobilis, ac sine sensu quasi mortuus iacuit, quo intervallo à B. Petro Apostolo, duobusque Angelis per loca pœnatum deductus ad infernale barathrum deuenit, demùm ad Paradisi amœna delatus, vidit sanctorum mansiones, & arcana quædam quæ loqui prohibitus, & per Prouincias septuaginta duas ab eodem Apostolo deductus vitæ redditus fuit. Si hæc Dominus loqui prohibet, silentium iniungit, cur tam facillè omnibus hic homo vulgavit, vt nullus de eis interrogauerit, cui non aperuerit, & Dei iussu ita scribi non facillè quilibet cordatus persuaderi valebit, cum & Paulus Apostolus de simili ad cœlum raptu, & suis visionibus tradiderit *epistola secunda ad Corinthios, cap. 12. Et audiri* (inquit) *arcana quæ non licet homini loqui*, cui rei connectendum, quod tradit Doctor Martinus de Arles *de superstition. num. 13. in tractatu 15. Doctorum*, ubi ex August. & Niderio probat solum esse imaginaria, & ficta phantasmata, in quibus vident aliqui animas in Purgatorio existentes.

64 Sexid, in non leuem huius rei difficultatem conijcit nullam necessitatem, aut finem respicere visiones istas, & ided ex sententia Henrici Kalteisen *in articulo secundo Concilij Basileensis*, reuelationes Deus operatur, vt cognoscantur res magnæ, & generi humano necessariæ, quæ aliter sciri non possunt, & rarè visiones à Deo mittuntur: ita Abrahamus centum, & septuaginta annis nisi octo visionibus illustratus non fuit, & de Isaac in centum & octuaginta annis vitæ suæ nulla refertur reuelatio; & de Iacob in centum & quadraginta septem annis vitæ suæ non referuntur; nisi sex cœlestes visiones; & Moyses vsque ad octuaginta annos ætatis nullam habuit visionem, & prima fuit rubi ardentis, & tamen hi fuerunt dilectiores Deo, & sanctissimi viri: vnde meridè dubitabimus in tam paucis annis, & tam iuueni huic homini tot ecstases, & reuelationes admirabiles obuennisse, maximè verò in rebus futilibus, & inanibus, cum ferè semper quando Deus mirabilia hæc operatur, in aliquid ad sui gloriam, Sanctorum honorem, vel hominum monitionem dirigere soleat, vt innumeris sacræ Scripturæ testimoniis probatur, & huc respiciant visiones veteris Testamenti, vt gloriam suam Deus ostenderet, aut quid faciendum insinuatet, *Genesis cap. 17. & cap. 22. & 28. lib. 2. Regum, cap. 19. Matth. cap. 17. Marc. 9. Luc. cap. 9.* & aliæ quamplures, & ex Historiographis, quod de Diui Dionysij fani dedicatione, & leproso miraculo mundato refert Gaguinus *lib. 3. cap. 2. & 3.* & quod ad translationem corporum trium Regum tradit Fulgosius *lib. 1. capite 6.* & vt Contradi Germani post grauem pœnitentiam peccata dimissa indicarentur, Bonfinius *lib. 1. decade 2.* & vt moneret Monachos de Angelo, quot adessent sacris, in librum adnotare, absentes verò expungere. Sozomenus *libro 6. cap. 29.* & postea vt gloria Sanctorum hominibus innotesceret, vt Episcopi Aidani, & Cubertum in sui obsequium, & religionem Deus alliceret, Antonius de Yepes *in historia Ordinis D. Benedicti, anno eius 186. 2. p. pag. 293.* etiam vt præmium virtutum sanctæ Batildæ Deus manifestaret reuelatione, de qua idem Yepes *anno 182. pag. 280.* & de aliis ad Sanctorum gloriam ostendendam, de anima Maxentij, & Creani visiones refert *cent. 3. anno 221. pagina 410.* & quod de reuelatione Romæ facta Episcopo Tayo tempore Regis Cyndasuinthi, vt opera moralium D. Gregorij in Hispaniam deferrentur, tradit idem Yepes *dicto 2. tom. anno 166. cap. 5. pag. 186.* & quod vt homines moneret de mirabilibus visionibus Drielmi, cumulat Beda *lib. 5. cap. 18.* & vt sanctitatem, & innocentiam mortis D. Irenis Abbati Selio eius consanguineo reuelatam Ambrosius de Morales *libro 12. cap. 37.* Villegas, & Eduardus Arayus *in eius vita, Faria in epitome historia Lusitana, 2. parte, cap. 5.*

numero 23. & alia innumera, quæ nimis relatâ fastidirent. Verùm quæ in suis pagellis hic homo refert, vltra quàm ex se dubia, à recto ordine aliena, & magis somnia, aut deliria videantur, nulla necessitate Deus operatus, vel aliquid respiciunt, vt cultus eius, aut honor Sanctorum augetur.

65 Septimò, ex ipsius Dei doctrina, & Canonum sanctorum decretis constat valde cunctanter nos visiones credere oportere, nisi vel miraculis apertis firmentur, aut sacræ Scripturæ testimonio: vnde Christus de se edixit, vt suam missionem cœlestem esse firmaret, *si mihi non creditis, operibus credite*, & sæpiùs obstinatis Iudæis dicebat sua obiciens miracula, *Opera quæ ego facio, testimonium perhibent de me, & Diuus Marcus capite vlt.* de Apostolis tradit, *Illi autem profecti predicauerunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante, sequentibus signis*, & multis sacræ Scripturæ illustrarunt D. Chrysostomus *tom. 3. in 2. ad Corinth.* Tertullianus *in Apologetico, capite 3.* & alij, quos referunt Thomas Bossius *de signis Ecclesie, lib. 5. cap. 1.* Balthasarus Chualsius *de notis vera religionis, lib. 4. cap. vlt.* & in iure Innocentius III. *in cap. cum ex inuncto, de heret. regulam* statuit non sufficere cuiquam nudè asserere diuinam missionem, vel reuelationem, cum occultè fiant, & hoc quilibet hæreticus assereret, sed oportet quod adstruat per operationem miraculi, vel Scripturæ testimonium speciale, & firmat exemplis Moysis, cui vt crederet visionem, Deus signum dedit, vt conuerteret virgam in colubrum, & in virgam iterum reformaret, & Diuus Ioannes Baptista speciale suæ missionis testimonium protulit, iuxta Isaiam *cap. quadragesimo*, & inde sæpiùs signis, & miraculis Deus huiusmodi visiones firmavit, *Exodi cap. 7. vers. 17. ibi: Hac igitur dicit Dominus, Ecce percutiam virga qua in manu mea est, aquam fluminis, & vertetur in sanguinem, & eiusdem Exodi c. 16. vers. 12. ibi, Vespere comedetis carnes, & manè saturabimini panibus, scietisque quòd ego sum Dominus Deus vester. Iosue c. 3. vers. 10. ibi, In hoc, inquit, scietis quòd Dominus Deus viuens in medio vestri est, & Deuteronom. c. 13. in princ. vt à falsi Prophetæ credulitate suos Dominus reuocaret, monet vt non credant, quamvis portentum, & signum prædixerit, & euenerit quasi nullo magis possint prophetia, & Dei visiones confirmari, & ita de reuelatione dedicationis Templi D. Dionysij tradit Gaguinus *ubi supra, lib. 3. cap. 2. Cuius rei fidem fecit infirmi hominis cura: nam contacta hominis facie lepram omnem Christus auferens eam proximo lapidi agglutinavit, que ad hunc vsque diem per summam admirationem visitur*; & facit quod de miraculo B. Martyris Euphemie in Chalcedonensi Concilio Catholicorum librum manibus tenentis, vt fidei veritatem reuelaret, tradit Nicephorus *lib. 15. capite 5.* & simile aliud in Nicæna Synodo tradit idem *lib. 8. cap. 23.* & innumera alia, quæ longum esset, aut ferè impossibile omnia recensere: illud autem animaduerte, quod de visione sancti Ceadi mortis futuræ proximè notauimus, tradit Antonius de Yepes *ubi supra*, apparuisse eam reuelationem non falsam, aut illusionem Dæmonis, sed veram, & à Deo fuisse, quia ad terminum ab Angelis præfixum B. Ceadus è vita migravit.*

66 Vnde Pater Victoria *in 1. relectione de Indis insularis, n. 38. vers. sed miracula, & num. 40. vers. septimus titulus*, parum fidendum reuelationibus monet, quod eis velint confirmari iustitiam nostri Regis ad Occidentalium Indorum imperium, quasi plures qui prædixerint visiones, eos leniter tradit moueri, cum multoties à Dæmonis suggestionem mittantur, nec miraculis firmata sint, cui quamvis doctè respondet noster Dominus Solorzano *de iure Indiarum libro secundo, capite 3. à num. 42. cum seqq.* asserens in nouo Orbe fuisse miracula, *dict. lib. 2. cap. 4.* & aliquando à prophanis hominibus vera miracula facta, pluribus probat *dicto capite 3. num.*

num. 54. vbi eruditissime multa cumulat, præter enim tamen vide Antonium de Yepes in *historia Diui Benedicti*, 1. tomo, anno Christi 603. cap. 1. qui notat multoties Dei permittu à malis hominibus miracula, & mirabilia fieri, & facit quod de Alexandria miraculo Vespasiani, ad quem populares duo, claudus, & cæcus Serapis Dei Ægyptiorum inductu peruenerunt, ab eo sanitati restitutos tradit Cornelius Tacitus *lib. 4. historiarum*, §. 31. & de Hadriano & Pyrrho Epitrotatum Rege alia refert Maiolus *dierum canonicul. dist. dialogo 2. de vaticiniis, pag. 534. vers. permittit*, licet has Dæmonum præstigijs non vera miracula censeat Carranza *de vera partus designatione, cap. 22. n. 79 & 80*. vbi specialiter notat circa Vespasianum differre Suetonium in *Vespasiano*, c. 7. à Dione, qui etiam de hoc agit *lib. 6. c. 6. in princ.* & de Hadriano Ælius Spartanus in *eius vita*, ex Mario Maximino per simulationem factum quod de cæcis, quibus visum indulsit, enarratur, & de veris, ac falsis miraculis innumera inuenies in *theatro vit. hum. vol. 5. lib. 4. pag. 1512. vsque 1531. plura percipe ex Maiolo d. dial. 2. de vaticiniis, pag. 536. cum seqq.*

67 Verumtamen semper reuelationum argumenta, & probationes valde fallaces esse, præter prædicta quæ satis nobis insinuarunt, eo saltem ultra firmabo; nam quamvis Alphonis Ciaconius in *libro de vita Traiani*, crediderit verè illius Imperatoris animam meritis Diui Gregorij Magni à pœnis inferni liberatam, & eo maxime ducatur duabus reuelationibus, alia sanctæ Brigittæ, quæ ex visione refert cognouisse animam Traiani meliori loco esse ex orationibus Diui Gregorij; altera reuelatio fuit sanctæ Metildæ Ordinis D. Benedicti, cui idem denunciatur, & huic rei consentiunt pro Traiano Martinus Carrillo in *explicat. Bulla, 2. part. capite 13. numero 20. Zeuallos commun. questio. 821. numero 33. & in arte Regali in compendio, pag. 12. D. Ioannes de Quinones in explicatione monetarum, pagina 41. 42. & 45. Moura de incantationibus, capite 1. sect. 1. num. 52.* Sed adhuc id fictitium, & historiam reprobata dicit Bellarminus *controvers. libro 2. de Purgatorio, capite 8. vbi ex aliis tradit, & omnino falsum probauit Batonius tomo 2. Annal. anno 100. ad finem, & pluribus tomo 8. anno 604. quos & alios id etiam admittens refert Gratianus decis. 22. numero 23. & 24. & latissime post omnes, & melius omnibus Antonius de Yepes 1. tom. Chronica D. Benedicti, anno illius 124. cap. 3. & contra Ciaconium assensit opinioni Batonij, nec indulgens reuelationibus sanctæ Metildæ suæ Religionis, cui semper innatus affectus, respondet non esse id asserendum ex visionibus, quæ solent multoties decipere, cuius rei sæpius ille dubitationi indulget, cum mirabiles sancti Fursei hæsitans referat visiones ex earum fallibilitate, & incredulitate, tomo 2. Chronica, anno 168. cap. 2. & anno 190. in reuelatione mortis Sancti Cædii; idè non illusionem, sed veram testatur, quia post septem dies mors nunciata, euentu certitudo visionis firmata septimo die obiit, & in reuelatione sancti Adelberti de eius corpore, & reliquijs facta Religiosæ Vvisitæ, idè certam deprehensam, quia tribus noctibus apparuisset, & reliquiarum inuentione explicatam.*

68 Sed licet autoritate Sedis Apostolicæ probentur reuelationes Sanctorum, non tamen iussit eis fidem dari, & multæ reprobantur, vt in reuelationibus S. Brigittæ, quæ ab Ecclesia probatæ; & tamen non admittitur à viris sapientibus, quod de anima Traiani ipsi edicit reuelatum, & similiter quod refert de Virginis angoribus, & deliquis animi ad crucem Domini nostri Iesu Christi, & idem inuenitur in visionibus Sanctæ Metildæ, in eo quod etiam tradit de Traiano, vt notauimus, & quod ipsi reuelatum scripsit Deum nolle, vt sciretur an Samson saluus fuisset, quod vt manifestus error à Sanctis reprobatur; nam eius saluationem affirmant D. Paul. *epist. ad Hebr. cap. 11. Epiphan. ha-*

resi 32. D. August. lib. 1. de ciuit. Dei, cap. 26. & lib. 1. contra Gaudentium, cui rei adde quod tradit P. Hurtado in *Scholast. & moral. disp. 2. tomo, disp. 14. sect. 1. quomodo, & quando reuelationi possit credi, & non esse hæreticum dissentire à reuelatione priuata, dum ab Ecclesia non proponatur credenda, etiamsi legi, & vulgari permittatur, ex D. Augustino, Innocent. III. Lorca, & aliis idem Hurtado ibi disp. 82. sect. 5. subsect. 3. & de dissensu reuelationis publicæ, sed non proposiæ ab Ecclesia, ibid. subsect. 4. cui addendum quod ex Caiet. Lud. Alcazar notauit Moura *opusc. 1. de incant. sect. 2. cap. 3. n. 23 cum seqq.* vbi deridet reuelationem, quæ apud Lusitanos magna veneratione credebatur, Lusitanæ Regnum coronæ Castellæ nunquam coniungendum.*

Et quod magis incerta reddit visionum argumenta, colligitur ex illa celebri controuersia, qua Itali historiographi, & Galli exagitantur circa corpus Diui Benedicti, an in Monasterio Cassinensi in Italia, vel post Longobardorum irruptionem in Floriacensi apud Gallos exeret, vtraque pars reuelationibus patrocinata, & pro Gallis adducitur ex manuscripto Anastasij Bibliothecarij D. Benedictum, & sanctam Scholasticam eius sororem apparuisse Carolo Magno Monacho, vt in Galliam iret pro suis reliquijs in Cassinum reducendis, quo in Floriacense Monasterium translata comprobatur, sed & ibi permanisse alijs visionibus adiunatur; nam vt tradit Aderbaldus *de translatione sancti Benedicti*, cum iussu Pontificis Stephani II. & Pepini Regis Galliarum intenderetur reducere Sanctorum reliquias ad Cassinense cœnobium, tamen nebula oculis quærentium diuinius immissa eos obcæcauit, vt corpora non inuenirent, & abducerent: vnde præcepto, & reuelatione facta sancto Mumolo reliquias collocatæ; sed & postea ipsum D. Benedictum Comitæ Sigilloso apparuisse, obiurgando quare non faueret Monasterio Floriacensi, vbi eius reliquias venerabantur, post Marthæum Vest, Robertum Ganguinum, Aymonem, & Aderbaldum, omnes Galli Authores sequuntur; sed contra Itali ultra alia fundamenta multis reuelationibus fulciuntur, vt reliquias Sanctorum in Cassino extant, qualis fuit illa Adanij Monachi, de qua Leo Hostiensis in *appendice, lib. 2. capite 48. & Diuum Benedictum ei apparuisse & id reuelasse, & quod in id de visione Hugonis militis Petrus Diaconus libro 4. cap. 46. de apparitione facta Hentico Imperatori, vt non dubitaret in Cassino requiescere corpus D. Benedicti, idem Leo Hostiensis lib. 2. cap. 44. 45. 46. Et similiter aliam visionem, & reuelationem de hac re habuisse Pontificem Urbanum II. constat ex Bulla Clementis, quæ extat in *appendice historia Cassinensis*, & id ex Hugone Floriacensi, Theodorico, Sigeberto Gebliacensi, Vincentio Beluacensi, D. Antonino, Platina, Sabellico, Cardinali Baronio, & alijs pluribus eruditè refert, & litis iudicium statuit Antonius de Yepes in *historia D. Benedicti, 2. part. anno eius 180. idque ex eo felicitur, & magis comprobatur; nam etiam in grauissimis historijs Ecclesiasticis, vt Venerabilis Bedæ, Sancti Antonini, Vincentij Beluacensis, & aliorum, quamvis in eis plures reuelationes inueniantur, non est fides adhibenda, nam vt de eis tradit Baronius in annotatione ad Martyrologium, & Magister Cano lib. 1. de locis, cap. penultim. ex nimia credulitate, quæ synceris viris, & pijs familiaris, & propria, multa minus verè scripserunt, & de Simeone Metaphraste antiquo, & grauissimo Authore tradit Bellarm. *de scriptoribus Ecclesiasticis*, hæc notanda verba, *Illud autem est obseruandum, à Metaphraste scriptas fuisse historias de vitis Sanctorum, multis additis ex proprio ingenio, non vt res gesta fuerunt, sed vt geri potuerunt, addit enim Metaphr. multa colloquia sine dialogos martyrum cum persecutoribus, & aliquas conuersiones adstantiū Paganorum in tanto numero, vt incredibiles videatur, denique miracula plurima, & maxima in eue-***

templorum, & idolorum, & in occisione persecutorum, quorum nulla est mentio apud veteres historicos.

70 Si igitur sapientissimi viri non assentiuntur reuelationibus Sanctorum, quare nos istius hominis visionibus fidem adhibere impellimur, si nullis signis, mirabilibus, aut miraculis eas confirmavit, quia licet de istius vita, moribus, & gestis diligens fieret inquisitio, miraculum aliquod fecisse non probatum, nec etiam vidimus laboribus, ærumnis, aut calamitatibus affligi, aut carnis molestiis, quod de se testatur D. Paulus *epist. 2. ad Corinth. c. 12. vers. Ne magnitudo reuelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis, qui me colaphizet; & sacris Canonum decretis traditum sit, asserenti diuinas relationes non esse credendum, vt ex d. cap. cum ex inuento, de heretie. & notauit gloss. vers. reuelatum, per text. in Clem. unic. vers. intelleximus, de reliquiis, & veneratione Sanctorum, probauit Cardinal. ibi, & nisi Pontifex assereret de reuelatione, aliter non credendum, sequitur Bertachinus in Repertorio, verb. reuelans, vers. reuelationes diuinas, non quidem credidit Petrus Hispaniæ Rex, de quo Petr. Lup. de Ayala in eius histor. anno 11. c. 9. refert in oppido Azofra penes Tricium villam Cantabriæ in Prouincia, quæ Rioja dicitur, à Clerico admonitum à sancto Dominico ei diuinitus reuelatum, vt caueret à fratre Henrico, qui suis manibus eum occisurus; neglexit Petrus oraculum, vt stropham, & inimicorum figmentum, & Clericum in ipsis tentoriis exercitus igne fecit cremari: non enim etsi veræ vulgandæ sunt visiones nisi probatæ, vt decreto Concilij Lateranensis *sess. 11. statutum eis verbis, Volumus vt lege ordinaria tales assertæ inspirationes antequam publicentur, aut populo denentur, ex tunc Apostolica Sedis examini reseruata intelligantur;* & de reuelationibus, quæ ex Sanctorum vitis admiffæ, consultationes, & examina grauissimorum virorum præcesserunt, vt probarent; nam sanctæ Hildegardis visiones in Concilio Remensi discussæ, & probatæ: Sanctæ Brigittæ plures Religiones, & Concilium Constantiense examinarunt, sanctæ Angelæ Fulgini refertur in *Prologo 2. eius vite, à multis sapientissimis viris, & Inquisitoribus fuisse examinatas, & vt sanctæ Gertrudis visiones legi permitterentur, multæ discussiones præcesserunt, & Academia Complutensis consulta fuit, vt refert frater Ioannes Castañeda in Prologo librorum eius, & de sancta Theresia de Ies v, plurima examini cordato subiecerunt, & doctissimus frater Dominicus Bañez, eius Confessarius subscripsit, etsi sanctitate, & virtutibus illa excelleret, non tamen permittendum vulgari Hispano sermone, sed Latino publicandas, ne plures deciperentur, vel deciperent imitari curantes, vt constat ex censura, quæ extat in Bibliotheca Regia Cœnobij Escorialis, & nunc nouissimè sanctissimus noster Pontifex Urbanus VIII. motu suo proprio inhibuit, ne miracula, & visiones extraordinariæ Sanctorum, absque Sedis Apostolicæ autoritate, & consultatione publicentur, vt constat ex Bulla expedita pro huius rei cautela, cui præbuit causam, faciliter homines in hoc decipi, & prætextu Religionis nimis illusionibus fortè indulgeri posse, & ideo rectè ex Gersone tradit Martinus Delrio *Disquisit. Magicarum lib. 4. c. 2. quæst. 3. sect. 2. quod eisdem verbis extat apud Maiolum dierum canicularium colloquio 2. de vaticiniis, pag. 507. Monendum consultorem, & confessarium ne plaudat reuelationibus, sed increpet, obfistat, & spernat; & firmatur testimonio sacre Scripturæ, Genes. cap. 37. vers. 20. de somnio Iosephi, ibi: Quod cum patri suo, & fratribus retulisset, increpauit pater suus, & dixit, Num ego, & mater tua, & fratres tui adorabimus te super terram? & inde maior suspicio, & nebula his visionibus oblici potest, quia hic homo à Religiosis viris, Consultoribus, & Confessariis nimis includenti pietatis cultu veneratus, plausus, & laudatus inueniebatur.***

71 Et circa id vsurpanda noto verba Episcopi Maioli d.

dial. 2. de vaticiniis, pag. 507. vers. in signum, ibi, Olim quidem visiones diuinae frequentiores fuerunt, quia magis necessaria; hodie quia minus necessaria, hoc infrequentiores sunt, & suspensiores habenda, vt non immeritò debeant à Magistratu Ecclesiastico discuti, & à priuatis vitari, qui prætextu vel fictarum (quod hypocrisis proprium) vel habitarum (quod illusorium esse consuevit) reuelationum de aliis personis, in earum ut plurimum muliercularum familiaritatem, & sollicitudinem sese ingerunt: cur addenda verba Henrici Kalteisen in oratione ad Concilium Basileense, art. 2. ibi, Modò cessant speciales, visibiles illuminationes, & inspirationes hominum ab Angelis, quæ tamen olim abundabant: ratio esse potest, quia quando homo facit debitum suum, vt de salutaribus erudiat, si non est doctrina inter homines, qua erudiri possit, consequens est vt iuxta diuinum ordinem illuminetur ab Angelis, & ita erat, & est de profundis mysteriis diuinis, quæ ultra hominem sunt, pro quibus erat opus reuelatione: modo autem, quia scientiâ Domini plena est terra, & de omnibus sufficienter Christiana Ecclesia erudita, ita vt si diligentiam volumus facere quorum interest, & diligenter addiscere quæ scire debent ex Scripturis, omnia negotia, & omnem casum necessarium ad salutem salubriter expedire, & discutere: & ita videtur quod expectare iam diuinam reuelationem in casibus etiam arduis sit tentare Deum, ex quo Deus suff. enter illuminauit Ecclesiam in omni scientia diuina pariter, & humana. Haftenus ille.

De veris enim cognoscendis reuelationibus plura 72
signa Doctores notarunt, & donum prius discretionis esse necessarium, & in persona eius, cui facta reuelatio, notandum, fidem, humilitatem, vitam & mores, studia, paupertatem, vel diuitias, ætatem, sexum, corporis constitutionem, & valetudinem, & vtrum in spiritali exercitatione veterana persona, an verò nouitia tantum: in ipsa verò reuelatione considerandum qualis sit, an iuxta leges Dei, an suadeat pia, bona, rectaque, vel simul misceantur, quæ impia, vana, inutilia, an quod reuelatum humana intelligentia sine visione possit assequi, & reuelatio aliis indubitatis confirmetur consentanea sacris literis, congrua quoque sanctorum hominum doctrinæ, & exemplis, nihil falsi, & erronei admixtum habens, totaque pertineat ad Dei & hominis gloriam, & vtrum aliis prægnans, & aduersa, si diuersæ reuelationes sint de eadem re, sed etiam quem finem tendat reuelatio, aut quid mouerit hominem, vt eam propalaret, discutendæ cognitiones, quæ reuelationem subsequatæ, vel præcesserunt, modus quo Spiritus se ingerit, an quæ prius mentem lætitia demulserat, ea sit postea in horrorem, & mœrorem versa, quibus signis, & miraculis, vtrum veris, vel falsis reuelationes adstruantur, an quid absolutè visio prædixerit, vel subdolè, & sub conditione, ne si quid contrarium eueniat, deficiens non deprehendatur, quæ ex Gersone, & aliis plura referens exempla notauit Martinus Delrio *d. lib. 4. c. 1. quæst. 3. sect. 1. 2. 3. 6. hæc omnia si in his reuelationibus discutiantur, magis finem, & venerationem detrahent, quia licet non improbanda huius hominis fides, & sinceritas, tamen humilitas non secuta, nec eius studia; quia opifex mechanicus, & à labore diurno visionum religione exemptus, eleemosynas, & alimenta piorum misericordia consequens; sed nec inde spiritali exercitatione veteranus, & suffragari non videbatur corporis constitutio; nam vt videremus, à carcere eductus, & deductus ad Tribunal apparuit faciei aspectu toruo, non sereno, aut hilari, sed conuersis oculis, & micantibus, qui illusionem magis, quàm veram lucem insinuarunt; ipsæ verò reuelationes ab ordine Sanctorum alienæ, & maiores huic homini à Deo fauores continebant, quàm Virgini, & Apostolis facti, & sanctissimi viri nunquam petierunt, quod altioris sanctitatis viris deberetur, vt de se testatur D. Bernar. serm. 46. super Cantic. *Vtinam detur mihi pax, bonitas, gaudium in Spiritu sancto, misereri in hilaritate, tribuere**

buere in simplicitate, gaudere cum gaudētibz flere cum flētibz, & his contentus ero, cetera sanctis Apostolis, vris. que Apostolicis derelinquo; plura etiā quæ de illis scripserat (omnia enim referre non potuimus) fatilia, & inania, vt vidisse Angelum cum accipite venatoris habitu, transiisse in equo Troiano per flumē ad Elysios campos, & alia quæ magis deliria, quā n. mentis redolent sanitatem. Et supradictis iunge quod notauit Moura de incantationibus sect. 2. cap. 3. num. 4. & 5. ecclasiim interdum causari à natura, interdum à Dæmone, sed aliquando à Deo, etiam in hominibus sceleratis, tam variè quidem ecclasiim procedunt, & quid requiratur ad veritatem reuelationum, vt possint probari, & plura de earum incertitudine idem Moura d. c. 3. n. 17. 25. & 35.

73 Ultra quid hæ visiones continent, quæ pertineant ad hominum salutem, & Dei gloriam? Et quæ mens mouerit, vt reuelationes indicet, & scribat; nam licet iussu Dei, & confessorum consultatione fecisse edixerit, semper difficile videtur ista tam extraordinaria, confusa, & ab ordine aliena de Deo esse, & vt breuiter indicia capiamus, notare libet quæ de reuelationibus perstrinxit D. Iacobus in sua epist. Canonica, cap. 3. vt reuelatio, & visio sit pudica, modesta, suasibilis, bonis consentiens, plena misericordia, & fructibus bonis, non iudicans, sine simulatione; & licet quæ huius hominis in scriptis legimus visioni nonnulla eorum conueniant, quia nihil impudicitie eis inest, nec à misericordia, & charitate dissonant, nec iudicant, aut simulationem habere videntur: tamen parum modestè eas omnibus propalasse apparuit, nec suasibile, aut bonis consentit, hunc hominem tam magna consequutum, quæ nec Apostolis Deus elargitus.

74 Quapropter in re tam lubrica, & nostro captui caliginosis nebulis abdita, & abstrusa, pietate huius sanctissimi Tribunalis cum periculo vltro colluctantibus, etsi hunc hominem à Dæmone illusum coniectemur, vt de aliis suprà probauimus, & ex Gersono pluribus tradit Deltio lib. 4. cap. 1. q. 3. sect. 1. Eluuius Abbas apud Surium tom. 1. quæ & alia refert Fr. Petrus Nauarrus lib. vita B. Ioanna Crucis, c. 7. cui adde Torreblancam de Magia lib. 2. cap. 15. per tot. id tamen non tam puniendum erit, quàm miserendum, cum etsi aliqua inducerent hunc hominem illusum, vel impostorem, quæ non palàm suadent, sed facillè poterunt elidi: tamen alia ex eius virtute & opinione meritò possent nos ancipites reddere, & cunctantes, sempèrque cum mora, & misericordia de aliena malicia tenemur iudicare, cum possint, etiamsi à Deo reuelationes non sint, Dæmonis illusiones excludi,

quia ex nostro proprio spiritu falsæ possint apparitiones causari, D. Bernad serm. de Spiritibus, & serm. 37. in Cantic. D. Thom. 1. p. q. 114. art. 3. & in iure semper in dubio tutius est nocentem dimittere, quàm innocentem damnare: nam etsi, præstigiis Dæmonis hic homo delusus, & deceptus, clementiam id exposceret, non supplicium, & magis miser dici posset, quàm nocens, & reus, & iuxta Paulum IC. lib. 4. sent. certè humana rationis est fauere inferioribus, & propè innocentes dicere, quos absolute nocentes pronuntiare non possimus.

Verumtamen, vt monemur diuina Scriptura, D. Ioan. nis epist. 4. Nolite credere omni spiritui, & Cantic. cap. 3. Probate spiritum an sit à Deo, & quod tradit D. Marcus c. 13. Videte ne quis vos seducat; nam vt inquit D. Paulus epistol. 1. ad Corinth. cap. 2. animalis homo non percipit ea quæ sunt spiritus Dei, stultitia enim est illi, & non potest intelligere quia spiritaliter examinatur. Et quatuor clementer huius sanctissimi Tribunalis ministros in omnibus causis se gerere oporteat, tamen inquit Seneca lib. 2. de Clementia, c. 5. vt circa credulitatem ita in misericordia vitium fugiendum, quæ vitare debemus, ne per speciem clementia in misericordiam incidamus: de illa loquitur quæ aliorum mala pusillo animo miseretur, & ignoscit, vt cum mulierculæ lachrymis nocentissimorum ita mouentur, vt si liceret, carcerē effringerent, & quemadmodum Religio Deum colit, superstitio violat, ita etiam quod clementia, & mansuetudo prodest, solet nimis indulgens misericordia nocere, inter vtrumque medium tutissimè procedet, nec homo iste dimittendus, nec etiam damnandus, eius altius experimentum sumendum, videlicet de istis obiurgetur, moneatur, & doceatur, omnia scripta secreto Tribunalis claudantur, & aliqua eorum exempla quæ transcripta recolligantur, amplius scribere prohibeatur, & nunc per annum in Monasterio Religiosorum, & doctorum recludatur, vt ab illis dirigi possit, & attentè quæ fecerit notari, simulque certò deprehendi, an Spiritus à Deo sit, vel ab illudente Dæmone decipiatur, vnde sortiemur quod per Ieremiam cap. 9. vers. 28. Dominus tradit, Probatores dedite in populo meo robustum, & scies, & probabis viam eorum; & de prophetiis, & visionibus monet Apost. 1. ad Thessalon. cap. 1. vers. 24. Omnia autem probate, quod bonum est tenete. Et hoc suffragium omnes sapientissimi viri probarunt, & supremi Consilij Inquisitionis consultatione admissum fuit executioni mandatum, inque Religiosissimo Dominicanis Ordinis S. Crucis Regali Monasterio hic homo depositus & reclusus per annum.